

OSZK HÍRADÓ

XXVI. ÉVFOLYAM 1 - 2. SZÁM

- 1983 -

1983 JUN 0 7

A Május : szabad.

Öntjön ma minden bilincses többi,
Van még, aki magyar földön szabad,
Mert a Farságot nem tudták megöltetni,
S a Május mégis ír, igazat, bezzel.

A Május ír, "Itt nyugodtját most
Szigetre lán, kit oly bizalmasít,
Ere a legkülönösebb serra,
Kit öngyí nem adat porolal.

A Május igazat csepe verőfényvel
S így azzal: kéri a Jövőt,
Sziget hangján, így hang, törvényvel
Kösz itana hangtalanul jöhet.

TARTALOM

OSZK HIRADÓ

KRÓNIKA

- 1 A Vezetői Tanács munkájáról /összeáll. Somkuti Gabriella/
- 2 Személyi hírek és változások /összeáll. Hernády Dénes/
- 5 Kötüntetések
- 5 Nemzetközi kapcsolatok /összeáll. Görgeyné Kovács Katalin/
- 9 KMK külföldi kapcsolatai /összeáll. Uzsoki Andrea/
- 10 Az OSZK tudományos dolgozóit 1983-ban

MUNKÁNKRÓL KÉRDÉSEINKRŐL

- 12 Havasi Zoltán: A könyvtári hungarika-kutatás helyzete, a munka továbbfejlesztésének feladatai
- 22 1982. évi szerzeményeink V. Windisch Éva: Kézirattár Soltész Zoltánné: RNYT
- 26 Együttműködési szerződés

KIADVÁNYAINK

- 27 Az Országos Széchényi Könyvtár kiadványai 1982-ben. /összeáll. Sente Péter/
- 28 A KMK kiadványai /összeáll. Rácz Ágnes/
- 31 Mikrofilmek címjegyzéke: Színes grafikus plakátok. I. /ism. Sente Péter/

TÁJÉKOZÓDÁS

- 32 Horvát nyelvemléket találtak az OSZK-ban. /közread. Bor Kálmán/
- 36 VIZKELETY András: Mi van a kódexben?

ÉPÜLŐ UJ OTTHONUNK

- 37 Bor Kálmán: Közlekedj okosan!

IFJUSÁGI FÓRUM

- 39 KISZ szervezet hírei /összeáll. Borsányi Zsuzsanna/
- 41 Emlékeztető az IB. 1983. febr. 25. üléséről.

KÖNYVTÁRUNK ÉLETÉRŐL

- 42 KELECSÉNYI Gábor: Bál után ...
- 43 A Pártszervezet hírei

Címlapunkon: Ady Endre 1914 tavaszán keletkezett versének kézirata / OSZK Kézirattár/

ISSN 0324-2064

Az Országos Széchényi Könyvtár MSZMP alapszervezetének, Szakszervezeti Bizottságának és KISZ alapszervezetének lapja

XXVI. évfolyam 1-2. sz. - 1983.

Felelős szerkesztő:
BOR KÁLMÁN

A szerkesztő bizottság elnöke:
JUHÁSZ LÁSZLÓNÉ

A szerkesztőbizottság tagjai:
BELITSKA-SCHOLTZ HEDVIG,
GERŐ ZSOLTNÉ, JUHÁSZ MÁRTA,
MOHOR JENŐ, NAGY ZOLTÁN,
PÁLINKÁS GYÖRGYNÉ, ROSTA LAJOSNÉ,
SOMKUTI GABRIELLA

A szerkesztőség munkatársai:
BARTOS ÉVA, NÉMETH S. KATALIN,
SZENTE PÉTER

Szerkesztőségi titkár:
BORSÁNYI ZSUZSANNA

A szerkesztőség címe:
Budapest, VIII. Múzeum krt. 14.
fszt. 6. Telefon: 330-393
Postacím: 1827. Budapest, Pf. 486.
Szerkesztőségi fogadóóra:
szerda du. 4 órától 1/2 6-ig
Lapzárta minden páratlan hónap
utolsó keddjén.

Legközelebbi lapzárta: március 29.

Felelős kiadó:
SUSÁNSZKY ZOLTÁNNÉ

Készült az Országos Széchényi Könyvtár sokszorosító üzemében, 480 példányban, 6 kiadói iv terjedelemben
Munkaszám **83 157**
Budapest, V. Guszev u. 1.
Felelős vezető: ROSTA LAJOSNÉ

Együttműködés

Együttműködési szerződés. /A Művelődési Minisztérium Kulturális Létesítmények és Információs Szolgálatja és az Országos Széchényi Könyvtár Színháztörténeti Tára között./ 1-2. sz. 26. l.

Emlékülések, konferenciák

Kovács Ilona: Magyar-amerikai konferencia az OSZK részvételével. 7-12. sz. 140-141. l.

Somkuti Gabriella: Gombocz István emlékülés. 7-12. sz. 139. l.

Fölőspéldány Központ

Gyulai Árpád: A Fölőspéldány Központ tevékenységéről. 5-6. sz. 96-101. l.

Frissen doktoráltak

Csapó Edit /Riporter: Orbán Éva./ 5-6. sz. 116-117. l.

Gazdasági kérdések

Fábray György: Program a szerződéses munkák árbevételéből képzett részesedési alap 1983. évi felhasználására vonatkozóan. 3-4. sz. 80. l.

Felhasználási terv az 1983. évben ifjúságpolitikai célokra fordítható pénzüsszegekről források szerinti megoszlásban. 3-4. sz. 73. l.

Jutalmazások, kitüntetések

3-4. sz. 50-51. l. ; 5-6. sz. 95. l. ; 7-12. sz. 127-128. l.

Keresztury pályázat

Az 1983. évi Keresztury jutalom odaitélése. 7-12. sz. 128-129. l.

Pályázati hirdetés. 7-12. sz. 129. l.

Kéziratok az OSZK-ban

Bor Kálmán: Horvát nyelvemléket találtak az OSZK-ban. 1-2. sz. 32-35. l.

Vizkelety András: Mi van a kódexben? 1-2. sz. 36-37. l.

Kiadványi munka, kiadványok ismertetése

A Könyvtártudományi és Módszertani Központ kiadványai 1982-ben. /Összeáll. Rácz Ágnes./ 1-2. sz. 28-30. l.

Mikrofilmek címjegyzéke: Színes grafikai plakátok. 1. Mikroforma /Összeáll. Nagy Zoltán.../. /Ism. Sente Péter./ 1-2. sz. 31-32. l.

Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve 1980. /Ism. Tóth András./ 3-4. sz. 55-57. l.

Az Országos Széchényi Könyvtár kiadványai 1982-ben. /Összeáll. Sente Péter./ 1-2. sz. 27-28. l.

Új kiadványunkról. Beszélgetés a Nemzetközi Csereszolgálat munkatársaival. /Riporter: Németh S. Katalin./ 3-4. sz. 58-60. l.

A Közalkalmazottak Szakszervezetének könyvtári alapszervezete
Beszámoló

= /Összeáll. Karácsonyi Rózsa, Jenei Ildikó./ 7-12. sz. 159-160. l.

Horváth Tiborné: Beszámoló az 1982. évi szakszervezeti kulturális és sportéletről. 3-4. sz. 86. l.

Jenei Ildikó: A Társadalombiztosítási Tanács 1982. évi munkájáról. 3-4. sz. 84. l.

Karácsonyi Rózsa: Szakszervezeti bizalmi testületi ülésről. 3-4. sz. 79. l.

Rosta Lajosné: Az SZB munkavédelmi felügyelőjének 1982. évi munkájáról. 3-4. sz. 85. l.

Susánszky Zoltánné: Az OSZK Szakszervezeti Bizottságának 1982. évi munkájáról. 3-4. sz. 81-84. l.

Kulturális munka, rendezvények, kiállítások

Bánfi Szilvia: Látogatóban Fajszai Károly eszperantó magángyűjteményében. 3-4. sz. 61-62. l.

Borsányi Zsuzsanna: Látogatóban Fajszai Károlynál. 7-12. sz. 139-140. l.

Gyimes Ferenc: Az OSZK-ban szerepelt a kassai "Csermely" kórus. 3-4. sz. 88-89. l.

Karsay Orsolya: Babits Mihály emlékkiállítás. 7-12. sz. 138. l.

Kecskeméty István: Az OSZK énekkarának Liszt-Kodály hangversenye. 5-6. sz. 118-119. l.

Kelecsényi Gábor: Bál után... 1-2. sz. 42-43. l.

Maróti Ádám: F fiatalok beszélgetése az Együttélés c. filmről. 7-12. sz. 153-155. l.

Párkainé Eckhardt Mária: Az OSZK énekkarának 1983. évi tervei. 3-4. sz. 86-88. l.

Vavríneck Veronika, Párkainé Eckhardt Mária: Az OSZK énekkarának 1983-ban végzett munkájáról. 7-12. sz. 161. l.

Jelentősebb szerzeményeink

Kézirattár. /összeáll. V. Windisch Éva./ 1-2. sz. 22-24. l.; 7-12. sz. 130-131. l.

Régi Nyomatványok Tára /összeáll. Soltész Zoltánné./ 1-2. sz. 24-25. l. ; 7-12. sz. 131-133. l.

Színháztörténeti Tár. /összeáll. Belitska-Scholtz Hedvig./ 7-12. sz. 133. l.

A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség könyvtári alapszervezete

Emlékeztető az IB 1983. február 25. üléséről. /összeáll. Zircz Péter, Inotai István./ 1-2. sz. 41. l.

A KISZ élet hírei. /összeáll. Borsányi Zsuzsanna./ 1-2. sz. 39-40. l.

Az OSZK KISZ alapszervezetének 1983-as akcióprogramja. 3-4. sz. 70-73. l.

A Magyar Szocialista Munkáspárt könyvtári alapszervezete

MSZMP alapszervezet 1983. évi munkaterve. 1-2 sz. 43-44. l.

Nemzetközi kapcsolataink

A Könyvtártudományi és Módszertani Központ külföldi vendégei. /összeáll. Uzsoki Andrea./ 1982. július-december: 1-2. sz. 9-10. l.

Az Országos Széchényi Könyvtár külföldi vendégei. /összeáll. Görgyéné Kovács Katalin, Révay Rita./ 1982. július-december: 1-2. sz. 5-9. l. ; 1983. január-december: 7-12. sz. 123-125. l.

OSZK Híradó, szerkesztőségi hírek

Bor Kálmán: Szerkesztőségi közlemény. 7-12. sz. 169. l.

Kovács József: Ahogy elkezdődött. Visszaemlékezés az OSZK Híradó előzményeire és indulására. 3-4. sz. 67-69. l.

OSZK munkatársai külföldön

Beszélgetés Szilvássy Zoltánnéval Laoszról. /Riporter: Bor Kálmán./ 5-6. sz. 111-115. l.

Salgó Ágnes, W.: Delhi szikrázó fényben. l. 5-6. sz. 108-110. l.

Az OSZK-ról sajtóban, rádióban

168 óra 1983. október 15. /Közread.: Bor Kálmán./ 7-12. sz. 134-137. l.

Kovács Zoltán: Elképzelések a Vár közlekedéséről. Részletek. Budapest 1982. 12. sz. 2-5. l. 3-4. sz. 63-64. l.

Sajtótájékoztató a könyvtárakról. A Magyar Rádió belpolitikai rovatának 143. sajtótájékoztatója. /Közread. Bor Kálmán./ 5-6. sz. 104-108. l.

⌘ Restaurálás, restaurátorok

Kastaly Beatrix: Előszőr kaptak bizonyítványt könyvrestaurátorok. 5-6. sz. 101-103. l.

Megkezdte munkáját a Központi Restauráló Laboratórium. Beszélgetés B. Kozocsa Ildikóval. /Riporter: Sente Péter./ 3-4. sz. 54-55. l.

Személyi állomány, személyi változások

Juhász Lászlóné: Az OSZK személyi állománya 1968. évi és 1983. évi adatainak összehasonlítása. 3-4. sz. 48-50. l.

Személyi hírek és változások. /összeáll. Hernády Dénes./ 1-2. sz. 2-4. l. ; 5-6. sz. 93-94. ; 7-12. sz. 125-127. l.

Szervezeti változás

= 3-4. sz. 51. l.

Tanulmányi kirándulások

Borsányi Zsuzsanna, Németh László, Tremkó Györgyné, Szelesi Rózsa: Tanulmányi kirándulás Bulgáriában és Törökországban. 7-12. sz. 162-168. l.

Debreceni Dóra, Maróti Ádám: "Ismerd meg hazádat"! Emlékek egy OSZK-kirándulásról. 3-4. sz. 74-77. l.

Tudományos és kutatómunka, publikációs lehetőségek

Havasi Zoltán: A könyvtári hungarika-kutatás helyzete, a munka továbbfejlesztésének feladatai. 1-2. sz. 12-22. l.

Heltai János: Fiatalok publikációs lehetőségei az OSZK-ban. 7-12. sz. 149-153. l.

Kovács Ilona: Néhány szó a Kutatásszervezési Csoport munkájáról. 3-4. sz. 52-54. l.

Az OSZK tudományos dolgozói 1983-ban. 1-2. sz. 10-11. l.

Új dolgozóink

Németh S. Katalin: Beszélgetés Nagy Csabával. 3-4. sz. 77-78. l.

Vári építkezés

Bor Kálmán utijegyzete. 1-2. sz. 37-38. l.

Kovács Zoltán: Ha majd felköltözik a Várba... 3-4. sz. 66. l.

Megkérdeztük a Központi Restauráló Laboratórium dolgozóit. 3-4. sz. 62-63. l.

Az OSZK költözésének terve. 7-12. sz. 144-148. l.

Szilágyi Ferenc: Gondolatok a könyvtárról. Mit várnak olvasóink a Budavári Palotába költöző Széchényi Könyvtártól? 3-4. sz. 64-66. l.

Vári krónika 1983. július-december. /összeáll. Sonnevend Péter./ 7-12. sz. 142-144. l.

Vezetői Tanács témái

Ferenczy Endréné: A könyvgyűjtemény katalógusrendszerére vonatkozó tervezet. 5-6. sz. 91. l.

Havasi Zoltán: 1983-ra benyújtott kutatóidő kérések. 1-2. sz. 1. l.

Havasi Zoltán, Zircz Péter: Javaslat az OSZK testületeinek / állandó bizottságainak/ személyi összetételére. 3-4. sz. 46-47. l.

Havasi Zoltán: A Kulturális és történelmi emlékeink feltárása, nyilvántartása és kiadása c. kutatási főirányba vágó munkák /1981-1985/ folyamatának értékelése és az OSZK ezekkel összefüggő 1986-1990-es középtávú tervjavaslata. 7-12. sz. 121. l.

Heltai János: Fiatalok publikációs lehetősége az OSZK-ban. 7-12. sz. 121. l.

Juhász Lászlóné: Az 1983. évi bércorrekció. 1-2. l. 1.

Juhász Lászlóné: Az 1984-es tőkés országokba szóló tanulmányutakra beérkezett pályázatok. 5-6. sz. 91-92. l.

Juhász Lászlóné: Javaslat az 1983. évi jutalmazásokra. 3-4. sz. 46. l.

Juhász Lászlóné: A káderutánpótlási,- képzési és továbbképzési terv 1981-1985. 1983. évi végrehajtása. 7-12. sz. 122. l.

Juhász Lászlóné: November 7-i jutalmazás. 7-12. sz. 121. l.

Juhász Lászlóné: Az Országos Széchényi Könyvtár személyi állományának elemzése. 3-4. sz. 45. l.

Juhász Lászlóné: Szocialista országokba szóló /személycserés/ 1984-es kiküldetések. 7-12. sz. 121. l.

Kovács Ilona: Az Országos Széchényi Könyvtár közművelődési programja. 7-12. sz. 122. l.

Kovács Ilona: Az új könyvtár tájékoztató kiadványának terve. 3-4. sz. 47. l.

Molnár Ferenc: Beszámoló a vári helyszíni szemléőről. 7-12. sz. 122. l.

Somkuti Gabriella: OSZK 1982. évi beszámoló jelentése. 1-2. sz. 2. l.

Sonnevend Péter: Beszámoló az intézmény ügyrendjének előkészítésére létrehozott munkabizottság üléséről. 7-12. sz. 122. l.

Sonnevend Péter: A munkahelyi demokrácia fejlesztésének feladatai. 1-2. sz. 1. l.

Susánszky Zoltánné: A munkahelyi demokrácia helyzete és fórumai az OSZK-ban. 5-6. sz. 91. l.

Szücs Jenőné: Jelentés a Magyar ISBN Iroda és a Magyar ISSN Iroda felülvizsgálatáról. 7-12. sz. 122. l.

Tóth Lajos: Javaslat a köteleespéldány-szolgáltatásról intézkedő jogszabály módosítására. 3-4. sz. 45. l.

Zircz Péter: 1983. első félévi munkaterv teljesítéséről. 5-6. sz. 92. l.

Zircz Péter: OSZK 1983. évi munkaterve. 1-2. sz. 2. l.

KRÓNIKA

A Vezetői Tanács 1983. január 25-én Juhász Lászlóné személyzeti osztályvezető előterjesztésében megtárgyalta az 1983. évi bércorrekciós javaslatokat s azokat - néhány módosítással - elfogadta. A vita során kialakult elvi állásfoglalások, ill. hozott határozatok:

1/ A legközelebbi bércorrekciónál törekedni kell azoknak az aránytalanságoknak megszüntetésére, amelyek az ügyintézői és a szakalkalmazott kategóriába tartozók között fennállnak. 2/ Felül kell vizsgálni az ügyintézői I-II-III. kategóriába tartozók besorolását. 3/ A jövőben figyelemmel kell lenni azokra a kismértékű /100-150 forintos/ béremelésekre, amelyek magasabb adózási kategóriába való jutást eredményeznek. 4/ Törekedni kell a fiatal vezetők megfelelő anyagi elismerésére.

Egyéb határozat: a tömegkommunikációs szervek /sajtó, rádió, televízió/ munkatársainak való nyilatkozat előtt e szándékot a nyilatkozatra felkért vezető a főigazgatónak jelezze. A nyilatkozat szövegét az újságíróktól be kell kérni.

A Vezetői Tanács február 15-i ülésén Sonnevend Péter főosztályvezetőhelyettes "A munkahelyi demokrácia fejlesztésének feladatai" c. előterjesztését tárgyalta meg, amely az 1049/1982 MT-SZOT határozat alapján készült. A VT az előterjesztést - kisebb módosításokkal - elfogadta.

Határozatok: 1/ Az előterjesztés az értekezleten elhangzott módosításokkal kiegészítve főigazgatói utasításként kerüljön kiadásra s egy következő menetben az intézeti Szervezeti és Működési Szabályzatba /annak mellékleteként/ való beépítésre. 2/ Készüljön Vezetői Tanácsi előterjesztés arról, hogyan működnek a munkahelyi demokrácia társadalmi fórumai.

A Vezetői Tanács február 24-i ülésén dr. Havasi Zoltán főigazgatóhelyettes előterjesztésében megtárgyalta az 1983-ra benyújtott kutatóidő kéréseket és döntött az engedélyezések, valamint a tudományos minősítések 1983-as jegyzéke kérdésében.

Dr. Molnár Ferenc főigazgató a könyvtár vezetésének elvi állásfoglalását a következőkben foglalta össze: 1/ A könyvtári érdeket, a tudományos érdeket és a társadalmi érdeket a kutatóidő megadásának elbírálásánál mindenkor egyeztetni kell. 2/ Jelen időszakban a könyvtár legfontosabb feladata a vári felkészülés, ezért átmenetileg ennek a tudományos kutatást is alá kell rendelni. 3/ A kutatómunka ellenőrzését, az évenkénti beszámoltatást a Kutatásszervezési csoport a főosztályvezetőkkel együttműködve, velük összhangban végez-

ze. 4/ Lehetőség szerint előre meg kell szabni egy kutatási témára adott kutatóidőt.
5/ Ahol szükséges és célravezető megoldásnak bizonyul, alkalmazni kell az összevont kutatóidőt. 6/ El kell érni, hogy az engedélyezett kutatóidőt valóban csak kutatásra használják fel és csak helyben kutatható témák esetében a kutatóidőt a könyvtárban töltsék.

Összeáll.: Somkuti Gabriella

A Vezetői Tanács március 1-i ülésén dr. Somkuti Gabriella osztályvezető előterjesztésében az OSZK 1982. évi beszámoló jelentését, Zircz Péter főigazgatóhelyettes előterjesztésében az OSZK 1983. évi munkatervét vitatta meg és azokat - kisebb módosításokkal - elfogadta.

Határozatok: A beszámoló és a munkaterv véglegesített változatát széles körben ismertté kell tenni, különböző társadalmi fórumokon /párt- és szakszervezet, KISZ, osztályvezetők fóruma/. A hangsúlyt a munkatervre és a vári felkészülési feladatokra kell helyezni. A munkaterv kiegészítője "Az OSZK vári felkészülésének, felköltözésének és várbeli működésének feladatterve", amely az OSZK Híradó 1982. 11-12. számában teljes terjedelmében közzétételre került.

A vári felkészülést az egész könyvtár ügyévé kell tenni. El kell érni a munkálatok meggyorsítását, a Várbizottság intenzivebb működtetését. A főosztályvezetők tegyenek javaslatot arra, hogy a vári felkészülési munkák előtérbe kerülésével mely feladatok, ill. munkák azok, amelyeket átmenetileg be lehet fagyasztani. A Várbizottság tegyen javaslatot a három legsürgősebb feladat érdekében történő átcsoportosításra: a/ felügyelet biztosítása a Telelift szerelésének idejére; b/ kézikönyvtárak előkészítése; c/ az olvasói katalógus mikrofilmezése/.

Összeáll.: Somkuti Gabriella

Személyi hírek és változások

Uj dolgozóink:

Dr. Arató Antal főmunkatárs I. /KMK Könyvtártechnológiai O./, Bakon Lilla szakmunkás II. /Sokszorosító és Könyvkötészet/, Barnás Andrásné szakalkalmazott III. /Zeneműtár/, Bihari Tamás szakalkalmazott II. /Katalogizáló O./, Boros Zoltán szakmunkás II. /Raktári O./, Buksa Márta szakalkalmazott III. /Hírlap-állományvédelmi O./ Burány Tamás ügyintéző I. /Kutatásszervezési Csoport./, dr. Csapody Miklós szakalkalmazott I. /Nemzetközi Csereszolgá-

lat/, Csepregi Klára szakalkalmazott I. /Gyarapítási O./, Czékus László szakalkalmazott IV. /Fölőspéldány Kp./, Erdi Marianne betanított munkás I. /Hírlap-állományvédelmi O./, dr. Fazekas Andrásné szakalkalmazott II. /MNB Szerk./, Ferencz Ibolya ügyintéző I. /MNB Szerk./, Fukász György szakalkalmazott I. /Könyvek Kp. Katalógusa/, Heilauf Györgyné ügyintéző IV. /Műszaki és Fenntartási O./, Horváth Marianna szakalkalmazott I. /Katalogizáló O./, Jancsó Ildikó szakalkalmazott IV. /Fölőspéldány Kp./, Kardos Eszter szakalkalmazott II. /Katalogizáló O./, Keszegh Noémi ügyintéző III. /Repertórium Szerk./, Kutasi Ildikó szakalkalmazott IV. /Katalogizáló O./, Lukács László betanított munkás I. /Raktári O./, Maróti Ádám szakalkalmazott II. /Mikrofilmtár/, Matsch Emese szakalkalmazott III. /Olvasó- és Tájékoztató Szolg./, Megyeri János szakmunkás I. /Sokszorosító és Könyvkötészet/, Nagy Tibor szakalkalmazott III. /Raktári O./, Oláh Ferenc szakmunkás I. /Műszaki és Fenntartási O./, Papp Árpádné szakmunkás I. /MNB Szerk./, Papp Zsuzsanna ügyintéző III. /Nemzetközi Csereszolg./, Pintér Mária szakalkalmazott IV. /Mikrofilmtár/, Pintér Pál betanított munkás I. /Raktári O./, Piskor István szakmunkás I. /Sokszorosító és Könyvkötészet/, Reuss Éva szakalkalmazott I. /Fölőspéldány Kp./, Riba Döniz szakalkalmazott II. /Könyvtárközi Kölcsönzés/, Sarkadi Erzsébet szakalkalmazott IV. /Repertórium Szerk./, Szabó András szakmunkás I. /Műszaki és Fenntartási O./, Szabó József tehergépkocsi-vezető /Műszaki és Fenntartási O./, Szabó Krisztina szakalkalmazott IV. /Katalogizáló O./, Szabóné Takács Julianna szakalkalmazott I. /MNB Szerk./, Szabó Zoltán betanított munkás I. /Raktári O./ Szederné Szepesi Ágnes ügyintéző III. /Pénzügyi és Számviteli O./, Szücs Péter betanított munkás I. /Kézirattár/, Timár Julianna szakalkalmazott III. /Fölőspéldány Kp./, Tóth Kornél betanított munkás I. /Raktári O./, Vajgel Józsefné ügyintéző III. /Pénzügyi és Számviteli O./, Veszprémy László szakalkalmazott I. /Kutatásszervezési Csoport/.

Eltávoztak nyugdíjazással:

Ábry Béláné szakalkalmazott IV. /Repertórium Szerk./, Farkas Ottó műhelyvezető /Műszaki és Fenntartási O./, Gyimesi Pál szakalkalmazott II., csoportvezető /Raktári O./, dr. Károlyi Zsigmondné főmunkatárs I. /Hálózatfejlesztési O./, dr. Lugosi Andorné ügyintéző III. /Pénzügyi és Számviteli O./, dr. Pál Albertné szakalkalmazott IV. /Olvasó- és Tájékoztató Szolg./

Áthelyezéssel:

Bárdosi Mária szakalkalmazott I. /OMIKK/, Bolváry Gézáné szakalkalmazott I. /Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára/, Branda Gyuláné szakalkalmazott II. /Építésügyi Tájékoztatói Központ/, Deli Sándorné szakalkalmazott III. /Debreceni Orvostudományi Egyetem/, Gulyás Gabriella szakalkalmazott I. /Könyvüip. Műszaki Főisk./, dr. Neumayer Katalin szakalkalmazott I. /Magyar Színházi Intézet/, Perczel Erzsébet szakalkalmazott I. /MÉM Információs Kp./, Somogyiné Gál Katalin szakalkalmazott II. /Posta Rádió és TV Műszaki Ig./, dr. Szentiványi Rezsőné szakalkalmazott II. /Műszaki Könyvkiadó Váll./, Szomolányi Elemérné ügyintéző III. /OTP VIII. ker. fiókjá/.

Munkaviszonya megszűnt:

Antal Marianna szakalkalmazott I., Keszegh Noémi ügyintéző III., Reichenberger Jánosné szakalkalmazott IV., Urbauer László szakmunkás I.

Szolgálati megbízás- és beosztás változások:

Dr. Kovács Ilona osztályvezető - változatlan besorolásban - a Kutatásszervezési Csoport-hoz került. A Katalógizáló Osztály vezetőjévé Bacsoni Tamásnét nevezték ki. A Katalógizáló Osztály Periodika-részlegének osztályvezető-helyettesévé Ákom Mártát nevezték ki, az osztály Könyvfeldolgozó-részlegénél az osztályvezető-helyettesi teendők ellátására - további intézkedésig - változatlan besorolásban Tolnai Lászlóné főmunkatárs II. kapott megbízást.

A KMK Hálózatfejlesztési Osztályának vezetőjévé Dr. Skaliczki Józsefnét nevezték ki.

Dr. Tremkó Györgyné osztályvezető-helyettesi besorolásban a Külföldi Folyóiratok Központi Katalógusához került. Nagy Zoltánt, a Mikrofilmtár osztályvezető-helyettesévé nevezték ki és további intézkedésig megbízást kapott az osztályvezetői teendők ellátására is.

A Kézirattár osztályvezető-helyettesévé Vlastaris Orsolyát nevezték ki. Az Olvasó- és Tájékoztató Szolgálaton dr. Németh S. Katalin a Magyar Irodalom és Irodalomtudomány Bibliográfia Szerkesztőségén csoportvezetői megbízást kapott.

A Restauráló Laboratórium Guszev utcai részlegénél a csoportvezetői teendők ellátásával Szénási Lászlónét szakalkalmazott III. bízták meg. A Postázónál a csoportvezetői teendők ellátására, változatlan besorolásban Sárvári-Bene Attila kapott megbízást.

Átsorolások:

Vavrincez Veronika főmunkatárs I., dr. Lichtmann Tamás főmunkatárs II., dr. Plihál Katalin főmunkatárs II., Kucska Lászlóné műhelyvezető, Siklós Gyuláné műhelyvezető, Ubornyák Katalin szakmunkás I.

Főkönyvtárosi cím adományozása:

Bán Katalin szakalkalmazott I., Pojjákné dr. Vásárhelyi Judit szakalkalmazott I., Sárkány Miklósné szakalkalmazott I.

Egyéb szolgálati hely-változások:

Bánfi Szilvia szakalkalmazott I. Olvasó- és Tájékoztató Szolg., Beleznaí László szakalkalmazott III. Raktári O., Debreceni Dóra szakalkalmazott III. Mikrofilmtár, Holtzinger Gáborné szakalkalmazott II. Központi Restauráló Laboratórium, Homor Ferenc szakalkalmazott I. Nemzetközi Csereszolg., Juhász Katalin szakalkalmazott I. Színháztörténeti Tár, Lázár Istvánné szakalkalmazott II. Igazgatási Osztály, Magyar Miklósné szakalkalmazott II.

Retrospektív Bibliográfia Szerk., dr. Pavercsik Ilona szakalkalmazott I, RMNY Bibliográfia Szerk., Rajka Ágnes szakalkalmazott I. Olvasó- és Tájékoztató Szolg., Révay Rita szakalkalmazott II. Nemzetközi Kapcsolatok Csoportja, Török Sára szakalkalmazott IV. Személyzeti O., Ungváry Rudolf szakalkalmazott I. Fejlesztési Csoport.

Összeáll.: Hernády Dénes

Március 8. alkalmából Dr. Molnár Ferenc főigazgató kitüntetésekkel nyújtott át a ki-
magasló szakmai és társadalmi tevékenységet folytató dolgozóinknak.

Dr. Susánszky Zoltánné Szocialista Kulturáért,

Bolgár Tamásné, Pap Béláné, Vén Tiborné, Wolf Magda a Kiváló Munkáért
kitüntető jelvényt kapták.

Ezuton is gratulálunk a kitüntetetteknek és további munkájukhoz jó egészséget kívánunk.

Szerkesztőség

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

1982. július-december

Munkatársaink külföldön személycsere keretében

A szocialista országok könyvtáraival fennálló személycsere keretében december végéig az
alább felsorolt munkatársaink voltak tanulmányuton:

Erényi Ivánné /Külföldi Folyóiratok Központi Katalógusa/ augusztus 5 nap, Zágráb, Nem-
zeti és Egyetemi Könyvtár - A horvát központi katalógus működésének tanulmányozása.

Velencei Katalin /Régi Nyomatványok Tára/ szeptemberben 10 nap, Pozsony, Egyetemi
Könyvtár - Hungarika kutatás.

Sonnevend Péter /Repertórium Szerkesztőség/ szeptemberben 6 nap, Berlin, Deutsche
Staatsbibliothek - A központi szolgáltatások gépesítésének tanulmányozása.

Szöllősy Éva /Fejlesztési Csoport/ szeptemberben, 6 nap, Moszkva, Állami Lenin Könyv-
tár - A könyvtári gépesítés tanulmányozása.

Zsembery Anna /Fejlesztési csoport/ szeptemberben 7 nap, Belgrád, Nemzeti Könyvtár -
A könyvtári gépesítés tanulmányozása.

Froemel Károlyné /Retrospektív Bibl. Szerkesztőség/ szeptemberben 5 nap, Pozsony,
Egyetemi Könyvtár - A szlovák retrospektív bibliográfia szerkesztési módszereinek tanul-
mányozása.

Patay Pálné /Térképtár/ szeptemberben 5 nap, Kassa, Állami Tudományos Könyvtár -
Hungarika kutatás.

Nagy Zoltán /Mikrofilmtár/ szeptember-októberben 11 nap, Ujvidék, Matica Srpska -
Helyszini hungarika mikrofilmezés.

Stroh Tamásné /Mikrofilmtár/ szeptember-októberben 11 nap, Ujvidék, Matica Srpska -
Helyszini hungarika mikrofilmezés.

Szente Péter /Raktári Osztály/ szeptember-októberben 6 nap, Lipcse, Deutsche Bücherei -
A raktári részleg munkájának tanulmányozása.

Pavercsik Ilona /RMNY Bibliográfiai Szerkesztőség/ októberben 10 nap, Márton, Matica
Slovenska - Hungarika kutatás.

Borsa Gedeon /RMNY Bibliográfiai szerkesztőség/ októberben 9 nap, Zágráb, Nemzeti és Egyetemi Könyvtár - Hungarika kutatás.

Bor Kálmán /Gyarapítási osztály/ október-novemberben 14 nap, Ujvidék, Matlica Srpska - Állománygyarapítási tájékoztató és kiadványcseres megbeszélések.

Borsa Gedeon / RMNY Bibliográfiai szerkesztőség/ novemberben 6 nap, Pozsony, Egyetemi Könyvtár - Hungarika kutatás.

Szalai G. Rozália /MNB Szerkesztőség/ novemberben 6 nap, Lipcse, Deutsche Bücherei - A nemzeti bibliográfia gépesítési rendszerének tanulmányozása.

Heltai János /RMNY Bibliográfiai Szerkesztőség/ november-decemberben 12 nap, Belgrád, Nemzeti Könyvtár - Hungarika kutatás.

Zsigmondy Árpádné /Gyarapítási osztály/ novemberben 5 nap, Márton, Matlica Slovenska - Hungarika főlőspéldány-válogatás.

Bánáti Istvánné /Katalogizáló osztály/ novemberben 6 nap, Berlin, Deutsche Staatsbibliothek - Katalogizálási tapasztalatcsere.

Részvétel nemzetközi konferenciákon

Szilvássy Zoltánné /Külföldi Folyóiratok Központi Katalógusa/ Helsinkiben az ISBD/S revíziós munkacsoport ülésén és az ISDS nemzeti és regionális központok ülésén vett részt /október, 7 nap/.

Sonnevend Péter /Repertórium Szerkesztőség/ Szófiában INTERINFORMKULTURA konferencián vett részt /október, 7 nap/.

Mohor Jenő /Információs osztály/ Szófiában INTERINFORMKULTURA konferencián vett részt /október, 7 nap/.

Murányi Róbert /Zeneműtár/ Prágában RISM-ülésen vett részt /október, 3 nap/. - /Ehhez csatlakoztatva 8 napot töltött személycserés alapon hungarika kutatással./

Vavrincez Veronika /Zeneműtár/ Prágában RISM-ülésen vett részt /október, 3 nap/.

Szilvássy Zoltánné /Külföldi Folyóiratok Központi Katalógusa/ Moszkvában NTMIR/IKARR konferencián vett részt /október, 6 nap/.

Baranyi Olga /Külföldi Folyóiratok Központi Katalógusa/ Moszkvában NTMIR/IKARR konferencián vett részt /október, 6 nap/.

Melczér Tibor /Olvasószolgálat/ Velencében az V. Magyar-Olasz Művelődéstörténeti konferencián vett részt /november, 5 nap/.

Kastaly Beatrix /Hírlap-állományvédelmi osztály/ Prágában állományvédelmi konferencián vett részt, a szocialista országok nemzeti könyvtárainak együttműködése keretében /november, 5 nap/.

Szilvássy Zoltánné /Külföldi Folyóiratok Központi Katalógusa/ Párizsban az ISDS elnökségi ülésén vett részt /december, 3 nap/.

Egyéb kiutazások

Heltai János /RMNY Bibliográfiai szerkesztőség/ ösztöndíjas hungarika kutatóúton járt Ausztriában /július, 1 hónap/.

Réti Lászlóné /Gyarapítási osztály/ ösztöndíjas nyelvi továbbképzésen vett részt a pozsonyi nyári egyetemen /julius-augusztus, 1 hónap/.

Sipos Márta /MNB Szerkesztőség/ ösztöndíjas tanulmányuton vett részt és könyvtárgépesítési ügyekben tájékozódott Kanadában és az Egyesült Államokban /augusztus-november, 3 hónap/.

Vizkelety András /Kézirattár/ a "Corvin Mátyás és a reneszánsz Magyarországon" c. kiállítás megtekintésére utazott az ausztriai Schallaburgba /augusztus, 4 nap/.

Tremkó Györgyné /Mikrofilmtár/ ösztöndíjas tanulmányutra utazott Ausztriába és a mikrofilmtechnika tudományos könyvtári alkalmazásáról tájékozódott /szeptember, 14 nap/.

Nagy László /Kézirattár/ szocialista ösztöndíjjal szlovák könyvtárakban járt hungarika kutatóuton /szeptember-november, 6 hét/.

B. Kozocsa Ildikó /Restauráló laboratórium/ UNESCO-ösztöndíjjal Ausztriában, Franciaországban és a Német Szövetségi Köztársaságban volt tanulmányuton /október-november, 2 hónap/.

Patay Pálné /Térképtár/ az Internationale Coronelli-Gesellschaft für Globen- und Instrumentenkunde bécsi glóbus-kiállításán vett részt /október, 2 nap/.

Malek Magda /Mikrofilmtár/ a művelődési minisztériumok személycseréje keretében Szlovákiában helyszíni hungarika mikrofilmezést végzett /október, 10 nap/.

Vajda Gábor /MNB Szerkesztőség/ Essenben a Gesamthochschulbibliothek könyvtári számítógépesítési szimpoziumán vett részt /október, 5 nap/.

Heltai János /RMNY Bibliográfiai csoport/ szocialista ösztöndíjjal szlovákiai hungarika kutatóuton járt /október, 14 nap/.

Pavercsik Ilona /RMNY Bibliográfiai csoport/ a művelődési minisztériumok személycseréje keretében hungarika kutatóuton járt Pozsonyban /október-november, 10 nap/.

Vizkelety András /Kézirattár/ a magyar reneszánsz kiállítás bontására utazott Schallaburgba /november, 4 nap/.

Fallenbüchl Zoltán /Kézirattár/ az Osztrák Tudományos Akadémia Életrajzi Lexikon Szerkesztőségében előadást tartott /december, 4 nap/.

Óvári Sándor /Állományvédelmi főosztály/ könyvtárépítési és -berendezési tanulmányuton járt a Német Szövetségi Köztársaságban, /december, 5 nap/.

Külföldi vendégeink személycsere keretében

Csehszlovákia

A prágai Nemzeti Könyvtárból Marie Rauscherová a magyar kulturális-művészeti információs rendszer kialakulását és az ezzel kapcsolatos együttműködés lehetőségeit tanulmányozta; Jan Jílek korábbi olvasáskutatási tapasztalatcseréjét folytatta a Könyvtártudományi és Módszertani Központban; Anežka Tesarová a magyarországi közgazdasági információs tevékenységről tájékozódott.

A pozsonyi Egyetemi Könyvtárból Tatiana Vancová és Zelmíra Gesková korábbi szlovákia kutatását folytatta.

A mártoni Matica Slovenskából Anna Hollá szintén a korábban kezdett szlovacika kutatását folytatta az MS' Irodalmi muzeuma számára.

A kassai Állami Tudományos Könyvtárból Michal Potemra retrospektív bibliográfiai kutatásainak folytatására tért vissza az OSZK-ba.

Jugoszlávia

A belgrádi Nemzeti Könyvtárból Duška Bičok restaurálási tapasztalatcserére érkezett.

Az ujvidéki Matica Srpska Könyvtárból Miloš Sajinović színháztörténeti és kisnyomtatványtári adatgyűjtését folytatta.

Lengyelország

A varsói Nemzeti Könyvtárból Stanislaw Czajka főigazgatóhelyettes kapcsolataink fejlesztéséről és esetleges bővítéséről tárgyalt és tanulmányozta az OSZK szervezetét.

NDK

A berlini Deutsche Staatsbibliothekből Kurt Kümmel tárolókönyvtári és fölőspéldánykezelési tapasztalatcserére érkezett.

A lipcsei Deutsche Büchereiből Gottfried Rost az OSZK-ban folyó bibliográfiai tevékenységét és a gépesítést tanulmányozta, Peter Weber a szakkatalogizáló munkát.

Szovjetunió

A leningrádi Szaltükov-Scsedrin Könyvtárból Julia Petrovna Njuksa állományvédelmi és restauráló központjuk újabb tapasztalataival ismertette meg munkatársainkat.

Fogadások személycserén kívül /az MM vendégei - teljes szakmai programjukat az OSZK szervezte/

1982. második félévében fogadtuk P. Petitmengin igazgatót, a párizsi École Normale Supérieure könyvtárból, régi egyházatyák kéziratos anyagainak kutatására, valamint M. A. Pegg igazgatót, a manchesteri Egyetemi Könyvtárból, a következő kutatási területről: a német reformáció 16. századi röpiratai a magyarországi könyvtárakban.

Magyarországon hosszabb időt töltő vendégeink kíséretében, tolmácsolásában 1982-ben is a könyvtár számos munkatársa vett részt. Az OSZK Híradó nyilvánossága előtt köszönjük meg alább felsorolt munkatársainak, hogy segítettek a "házigazdai" teendők ellátásában, s hozzájárultak ahhoz, hogy a külföldi kollégák kellemes benyomásokkal távozzanak a Széchényi Könyvtárból: Bánfi Szilvia, Bárdosy Éva, Beck Ivánné, Bognár Judit, Bor Kálmán, Czigler Mária, Héjjas Eszter, Horváth Istvánné, Karácsonyi Rózsa, Kertész János, Lehoczky Viktória, Mártonffy Attila, Nikodémuszné Nagy Mária, Réti Lászlóné, Sárkány Mihályné, Simon Miklósné, Süle Gábor, Szalai G. Rozália, Szöllősy Éva, Török Erzsébet, Török Sára, Wolf Magda.

A külföldi vendégek fogadásában, mint minden évben, 1982-ben is tetemes munka hárult a Kézirattár, a Régi Nyomtatványok Tára és az Olvasószolgálat munkatársaira. Az itt dol-

gozó kollégák számos alkalommal mutatták be könyvtárunkat és két különgyűjteményét a különböző országokból érkezett látogatóknak.

Jelentősebb külföldi látogatók és kutatók

Júliusban M. Saladze, a tbiliszi egyetem tanára gruz-magyar irodalmi kapcsolatok után kutatott; J. Jakovlev moszkvai újságíró a Szovjetunió történetének magyar sajtóvisszhangját tekintette át; egy japán történész, Haba Kuniko a Magyar Tanácsköztársaság irodalmában buvárkodott; Yoshida Shogahu Lukács György-kutatásokra érkezett Tokióból. Szeptemberben F. Gorras, a salzburgi egyetem professzora a Monarchia szegénygondozási intézkedéseit tanulmányozta; L. Blumer rendezőasszisztens New Yorkból Lugosi Béla munkásságával foglalkozott; J. Ph. Niessen a bloomingtoni egyetem adjunktusa erdélyi kérdésekben kutatott. Októberben W. Vjazemszkaja, a SZUTA Történettudományi Intézetének munkatársa a délkelet-európai államok kialakulásával kapcsolatos adatokat gyűjtött; két romániai párttörténész, Gh. Bodea és Deák Augusztin a közös, román-magyar antifasiszta harc történelmi hátterével foglalkozott; a franciaországi Saint Etienne egyeteméről Ch. Lauvergnat-Garniere professzort 16-17. századi görög és latin nyelvű kiadványaink érdekelték; Elisabeth Rajec, a New York-i City College könyvtárosa Molnár Ferenc-bibliográfiájához gyűjtött adatokat. Novemberben V. Zimkina, a rigai Akadémiai Könyvtár főigazgató-helyettese ismerkedett az OSZK-val, Decemberben Várdy Péter, a hollandiai Enschede egyetemének docense a népies-urbánus viták témakörében kutatott, és az év végén tájékoztató látogatáson járt az OSZK-ban A. C. Lee, az Egyesült Államok Külügyminisztériumának könyvtári tanácsadója és F. Starbuck, a budapesti Amerikai Nagykövetség sajtó- és kulturális attaséja.

Összeállította: Görgeyné Kovács Katalin

A KMK külföldi vendégei 1982. július 1 - december 31.

Júliusban Maria Koeva, a szófiai Nemzeti Könyvtár módszertani részlegének munkatársa a két intézmény közötti személyes keretében járt a KMK-ban. A magyar gyerekkönyvtárak és iskolai könyvtárak munkáját tanulmányozta. Szeptemberben Jan Jílek, a prágai Nemzeti Könyvtár munkatársa az OSZK-KMK vendégeként tartózkodott hazánkban. Olvasásszociológiai kutatások iránt érdeklődött. Októberben az IFLA Közművelődési Könyvtári statisztikai szabványokat kidolgozó munkacsoportjának soron következő szakmai ülését Budapesten rendeztük meg. Ennek keretében a munkacsoport tagjai Ole Harbo /elnök - Dánia/, Paul Kaeqbein /NSZK/, H. Bruyns /Hollandia/ látogattak Magyarországra. Stojka Dimitrova és Canka Georgieva, bol-

gár könyvtári szakemberek a Művelődési Minisztérium vendégeként jártak hazánkban, a magyar könyvtári hálózat, az audiovizuális anyagok a közművelődési könyvtárakban, valamint a könyvtárosképzés iránt érdeklődtek. A helsinki Central Medical Library munkatársa, Rita Sievänen-Allen a magyar szakkönyvtárak helyzetét tanulmányozta. A KMK és a varsói Nemzeti Könyvtár közötti személycsere keretében fogadtuk Leokadia Opawskát, aki az állományépítés és a módszertani munka kérdéseivel foglalkozott. Helena Pazurova, a besztercebányai Pedagógiai Főiskola Központi Könyvtárának igazgatója a Művelődési Minisztérium vendégeként látogatta meg intézményünket, könyvtáraink műszaki felszereltségéről, a könyvtári munka szervezési kérdéseiről és az egyetemi és főiskolai könyvtári hálózatokról szerzett információkat. A varsói Nemzeti Könyvtár főigazgatóhelyettese, dr. Stanislaw Czajka az OSZK vendégeként könyvtártechnológiai kérdések iránt érdeklődött. Novemberben Novotná Venka, bolgár járási könyvtárigazgató és Zdenek Müller, bolgár városi könyvtárigazgató a Művelődési Minisztérium vendégeiként jártak intézményünknel. A vendégek a módszertani és hálózati munkát tanulmányozták. Ugyancsak a minisztérium vendégeként fogadtuk Tatjana Spunarovát, a prágai Nemzeti Múzeum Könyvtárának munkatársát, aki a budapesti muzeumi könyvtárakba látogatott el. Alina Owczarek, lowiczi városi könyvtárigazgató a TIT vendégeként járt a KMK-ban, a könyvtári kiállítások kérdéseiről érdeklődött. Siegfried Goltz, a berlini Központi Könyvtári Intézet munkatársa a két intézmény közötti személycsere keretében érkezett, a városi könyvtári munka irányítását, valamint a tanácsi és szakszervezeti könyvtárak együttműködésének kérdéseit vizsgálta. Stanislaw Krzywicki, Maciej Kowalczewski és Zbigniew Dąbrowski lengyel megyei könyvtárigazgatók a magyar közművelődési könyvtárak problémáival foglalkoztak. A szakembereket a Művelődési Minisztérium vendégeiként fogadtuk.

Összeállította: Uzsoki Andrea

Az OSZK tudományos dolgozói 1983-ban

Tudományos tanácsadó

dr. Fried István, az irodalomtudományok kandidátusa
dr. Karsay Orsolya, a nyelvtudományok kandidátusa
dr. Markovits Györgyi, az irodalomtudományok kandidátusa
dr. Vekerdi József, a nyelvtudományok doktora
dr. Vizkelety András, az irodalomtudományok kandidátusa
V. dr. Windisch Éva, a történelemtudományok kandidátusa

Tudományos főmunkatárs

dr. Borsa Gedeon
V. dr. Ecsedy Judit
dr. Fallenbüchl Zoltán
dr. Kelecsényi Gábor
dr. Komjáthy Miklósné dr. Domonkos Katalin
dr. Koroknai Ákosné dr. Nemeskéri Erika
dr. Kovács Ilona
dr. Lichtmann Tamás, az irodalomtudományok kandidátusa
dr. Melczer Tibor
dr. Németh Mária
dr. Németh S. Katalin
Soltész Zoltánné dr. Juhász Erzsébet
dr. Somkuti Gabriella
Tóth Sándorné dr. Pajorin Klára
P. dr. Vásárhelyi Judit, az irodalomtudományok kandidátusa

Tudományos munkatárs

Baranyi Olga	dr. Pavercsik Ilona
Belitska-Scholtz Hedvig	Schneller Károly
Beöthyne Kozocsa Ildikó	Sipos Márta
Berlász Piroska	Somogyi Pálné
Botka Ferencné Lakatos Éva	Sonnevend Péter
Fejes Józsefné	dr. Spira Györgyné
Fülep Katalin	dr. Szabó András
dr. Gróh Gáspár	dr. Szente Péter
dr. Heltai János	Szilvássy Zoltánné
dr. Illyés Katalin	Szinai Tivadarné
Karácsonyi Rózsa	Szöllősy Éva
Kastaly Beatrix	dr. Szücs Jenőné
dr. Kondor Imréné	dr. Tremkó Györgyné
Miklóssy János	dr. Velencei Katalin
Mohor Jenő	dr. Wittek Lászlóné
Murányi Róbert Árpád	dr. Wix Györgyné
Nagy László	Zarnóczkiné dr. Héjjas Eszter
dr. Nagy Zsoltné	Zöldi Péter
dr. Patay Pálné	Zsembery Anna

Tudományos segédmunkatárs

Biegelbauer Pál
dr. Csapody Miklós
dr. Kunszt Zoltánné
Maurer Zsuzsa
Mikó Lajosné

Németh László
dr. PliháI Katalin
Sövény Zoltán
Szabó Géza
Vajda Gábor

Tudományos gyakornok

Bakó Dorottya
Bánfi Szilvia
Barda Beáta
Barkóczy András

MUNKÁNKRÓL KÉRDÉSEINKRÓL

A KÖNYVTÁRI HUNGARIKA-KUTATÁS HELYZETE, A MUNKA TOVÁBBFEJLESZTÉSÉNEK FELADATAI

A Művelődési Minisztérium Közgyűjteményi Főosztálya 1982. júniusi előterjesztése, amely "A hungarika-kutatás helyzete és feladatai a közgyűjteményi intézményekben" címen került kidolgozásra, az elemzésnek szánt első fejezetet követő második részben arra a következtetésre jut, hogy: "A hungarika-kutatás továbbfejlesztése a könyvtári és a levéltári területen nem igényel lényegesen új alapot, új koncepciót. Az alapelvek többsége tisztázott. A legfontosabb feladatok hosszútávra történő meghatározása lényegében már megtörtént. E két szakterületen elsősorban a megvalósítás folyamatos ellenőrzésére, s a programok esetenkénti korrigálására van szükség".

A jelen előterjesztés ezért arra vállalkozik, hogy

- felmutassa az Országos Széchényi Könyvtárnak a hungarika-program következetes végrehajtásában, a folyamatosság jegyében tanúsított szerepét;
- megragadja a könyvtári hungarika-kutatás helyzetének eddigi jellemző jegyeit;
- kutassa azokat az új elemeket, amelyek alátámasztják a vállalkozás jelentőségét;
- a tudományban mutatkozó új jelenségek ismeretében fogalmazza újra a hungarikakutatási program feladatait;
- tegyen kísérletet a munkálatok megújítására;
- szabja meg a munka továbbfejlesztésének menetét.

1.

Ha a könyvtári hungarika-kutatás helyzetének jellemző jegyeit keressük és nem tekintjük a korábbi időszakot, csak az elmúlt öt éves periódust öleljük fel, a következő főbb eredményeket rögzíthetjük:

- a vállalkozást erősítette, annak lendületet adott az 1976-os, könyvtárról szóló törvényerejű rendelet, amely a nemzeti könyvtár tevékenységében a hungarikumok gyűjtését, nyilvántartását, feldolgozását és rendelkezésre bocsátását kellő nyomatékkal elsőrendűnek minősítette;
- ettől is indítva az Országos Széchényi Könyvtár már 1977 elején elkészítette a hungarikum fogalmának új meghatározását, könyvtári dokumentumok magyar vonatkozásairól;
- az OSZK volt a műhelye a "Könyvtári hungarika dokumentumok bibliográfiai regisztrálásának keretterve" c. program kidolgozásának, amelynek első része /a hazai kéziratok és nyomtatványok bibliográfiája/ 1977-ben, a második része /az ország határain kívüli kéziratok és a külföldi magyar vonatkozású nyomtatványok számbavétele/ 1978-ban készült el;
- a könyvtári hungarika-kutatásoknak lendületet adott és szervező erőt jelentett a "Történelmi és kulturális emlékeink, hagyományaink komplex kutatása" című tervezett kutatási főirány három évig /1978/1980/ tartó huzóereje;
- kulturánk írott és nyomtatott emlékeinek, értékeinek feltárásában a három év alatt is a kutatás számára számottevő segédeszközök születtek mind a magyarországi kéziratok feltárási munkáiban /pl. az egyházi könyvtárak kéziratkatalógusai sorozatának megindítása 1979-ben/, mind a nyomtatott könyvek retrospektív bibliográfiai adatainak közzétételében /pl. a Magyar Könyvészet 1921-1944. című vállalkozás kiadásának elindítása 1980-ban/, mind a szakbibliográfiai kötelezettség teljesítésében /pl. az éves irodalomtudományi bibliográfia köteteinek megjelentetése/;
- az évek során tervszerűen folytak a hungarikumok adatait és lelőhelyeit felderítő külföldi kiutazások a szocialista országokba /kivéve Romániát/, sőt - főleg az ösztöndijas lehetőségekkel - már nyugati országok némelyikébe is /első helyen a régi magyarországi nyomtatványok bibliográfiai célzatu kiutazásai szerepeltek/;
- számottevőnek tekinthető a gyűjtésben mutatkozó előrehaladás, több értékes külföldi hungarikumot sikerült megszerezni a nemzeti könyvtár számára.

11.

A szűkebben értelmezett, az OSZK által eddig is komolyan vett **nemzeti** könyvtári feladatoknak /a hungarikumok gyűjtése, feltárása, hozzáférhetővé tétele/ új értelmet, elméleti és intellektuális háttérrel adnak a legutóbbi évek felismerései olyan kérdések vizsgálatának fontosságáról, mint amilyen a nemzeti tudat alakulása hazánkban, a nemzeti és nemzetiségi kérdés gyakorlata a szocialista országokban, a nemzeti-nemzetiségi kérdés jelentkezése korunkban.

A nemzeti könyvtári alapműveletekbe ágyazott és azokra épülő könyvtári hungarika-kutatás szervezőinek és résztvevőinek látniuk kell a tudomány idevágó kutatandó kérdéseit: - mi a mai nemzettudat, magyarságtudat tartalma és fejlődésének tendenciája; - a nemzettudat csak egyik szektora az egyén és a társadalom tudatának, ezért vizsgálandó: hogyan viszonyul a közösségtudat más formáihoz, mennyiben erősíti a szocialista tudat kifejlődését; - a nemzeti tudat alakulása hazánkban nem elszigetelt, állandóan ki van téve nemzetközi hatásoknak, a világpolitikai események hatásának és más külső befolyásoknak, ezért a kutatásnak vizsgálataiban meg kell ragadnia a nemegyszer elletmondásosan jelentkező hatásokat; - a kutatás továbbá számol azzal, hogy a nemzeti tudat alakulása hazánkban szoros összefüggésben van a szomszédos országokbeli magyarság problémájával, de a nemzeti-nemzetiségi kérdésnek távolabbi országokban felmerülő mozzanataival is. E kérdések kutatásának összefogását biztosítja a Társadalomtudományi Koordinációs Bizottság gondozásában levő, "A nemzeti tudat hazánkban. A nemzeti-nemzetiségi kérdés korunkban" c. kutatási feladat, amely a közelmúltban került az országos kiemelésű kutatási feladatok közé. E kutatás témakörei számos ponton mutatnak érintkezést /bizonyos átfedéseket is/ a hungarika-kutatásokkal, illetve az egyes témakörök együttműködő intézményei között szerepelnek könyvtárak is /Gorkij Könyvtár, Országgyűlési Könyvtár/.

A könyvtári hungarika-kutatás szervezésének új elemeként jelentkezik továbbá - a más érdekeltektől könyvtárakkal való szervezettebb együttműködésen túl - a Nemzetközi Magyar Filológiai Társasággal és a Magyarok Világszövetségével kialakítandó kooperáció. A Társaság ugyanis többek között azon fáradozik, hogy megteremtse az összeköttetést a hazai és külföldi hungarológusok, hungarológiai műhelyek között, biztosítsa a magyarságtudomány - a néprajz, a nyelvészet és az irodalomtörténet - szakembereinek együttműködését. A Magyarok Világszövetsége pedig partneri kapcsolatot keres az OSZK-val, a hungarikumok gyűjtőhelyével, a külföldre került vagy külföldön keletkezett magyar kulturális értékek felderítése, adott esetekben az értékmentés érdekében, továbbá segítséget vár intézményunktől az emigrációtörténeti kutatásokban.

Sokat ígérő új fejleménynek mutatkozik a legutóbbi időkben most már hivatalosan elfogadott új kutatási főiránynak, "Kulturális és történelmi emlékeink feltárása, nyilvántartása és kiadása" címen történő szerveződése. A kutatási főirányon belüli egyik feladatcsoport, amely a Kulturánk írott és nyomtatott emlékeinek rendszerezése és nyilvántartása címet viseli, röviden szólva: a hungarika-kutatást és a bibliográfiai munkákat foglalja magában.

III.

Ha tehát a hungarika-kutatás továbbfejlesztése a könyvtári területen nem is igényel új alapot, új koncepciót - ahogy ezt a Művelődési Minisztérium már említett előterjesztése véli -, a munkálatok folytatásakor nem hagyhatók figyelmen kívül a tudományos kutatás új elemei, a kutatásszervezés fejleményei, azok az új követelmények, amelyek munkánkban magasabb fokú igényességet, magasabb fokú szervezettséget követelnek.

Eddigi fogalmaink szerint: a könyvtári hungarika-kutatási programnak három fő ága van. Az egyik feladatcsoport a dokumentumok gyűjtését öleli fel, a másik a könyvtári hungarika dokumentumok bibliográfiai regisztrálását jelenti, a harmadik a voltaképpen hungarika-kutatásokra irányul. A három feladatcsoportba fogható vállalkozás részfeladatai szorosan összefüggnek, így a munkálatok időben sok esetben nem is különülnek el.

Eddig is vallottuk: a tudatos, aktív gyűjtés a hungarika-kutatás elméleti és művelődéstörténeti megalapozását igényli, a bibliográfiai regisztrálás eddigi eredményeinek számbavétele, a még hátralevő feladatok kijelölése pedig megbízható támpontot adhat mind a gyűjtés, mind a kutatás irányainak meghatározásához.

Ennek az utóbbi felismerésnek a fényében - továbbra sem csökkentve az OSZK eddigi folyamatos tevékenységének érdemeit - ma már elégedetlenek vagyunk a vállalkozás minőségi színvonalával, és elégedetlenek vagyunk a munka szervezettségi fokával is.

Mind az OSZK ötéves /1981-1985/ feladatterve, mind a középtávú kutatási terv tartalmazza azokat a célkitűzéseket és tervfeladatokat, amelyek a munka továbbfejlesztését célozzák. Új eleme az OSZK-n belüli munkának, hogy tovább folyik a tervszerűbb munka megalapozása; - elkészült pl. egy elemző tanulmány, amely a patriotika-gyűjtés hiányainak retrospektív pótlását célozza; - folyamatban van a bel- és külföldi 1800 után megjelent hungarikumok központi lelőhely nyilvántartásának megszervezése, a bel- és külföldi intézmények, valamint a publikált források számbavétele; - szerepel a tervekben a kurrens külföldi és retrospektív hiánypótló beszerzés fejlesztése szakreferensek bevonásával, újabb külföldi kereskedelmi kapcsolatok kiépítésével; - ugyancsak felölelik a tervek a kurrens külföldi és retrospektív hiánypótló periodikum-beszerzést előfizetéssel és cserével, valamint a külföldön található periodikumok mikrofilmezését is; - megtalálható kutatási témáink között a hungarika-gyűjtés és nyilvántartás elméleti rendszerezésének témája is, amelynek keretében a külföldi és hazai hungarika-lelőhelykataszter és névkataszter kidolgozására is sor kerül.

Korai lenne még az ötéves periódus tervteljesítését számításba venni, ám látva az intézmény egésze előtt álló feladatok jellegét /költözés megkezdése a várba/ és mennyiségét, számolni kell azzal, hogy a tervbe vett feladatok nem maradéktalanul fognak megvalósulni, szükségszerűen jönnek tervmódosító mozzanatok. Ugyanakkor meg nem lenne helyes, ha tartalmi tevékenységünk folyamata, benne a hungarika-program teljesítése törést szenvedne. Ezért

biztosítani kell az alapvető folyamat fenntartását, sőt megújítását.

A hungarika-kutatás ma, az ötéves tervidőszak feléhez közeledve a következő csomópontokon szorul felülvizsgálatra és megújításra:

- a hungarika-kutatás további fellendítése szemszögéből nézve, ma már elégtelennek minősül az eddigi elméleti, művelődéstörténeti és művelődéspolitikai megalapozás;
- erősíteni kell azt a kormányzati elhatározást, amelynek keretében az egész hungarika-program /nemcsak a könyvtári/ hazánk nemzetközi kapcsolataiban - különösen a szomszédos országokat illetően - nagyobb figyelmet és támogatást kap;
- elégtelen ma még a könyvtári hungarika-programon belül a dokumentumok beszerzésének hazai koordinálása a vezető könyvtárak között, továbbá a hungarika-kutatásban szükséges együttműködés a művelődési tárca közvetlen felügyeleti körén kívül eső intézményekkel;
- hiányos az OSZK-n belüli kooperáció is, a hungarika munkában használatos segédletek, kataszterek, általában nyilvántartások számbavétele még nem hozta meg a párhuzamosságok, átfedések csökkentését;
- számos erőfeszítés ellenére nem kielégítő a hungarika célzatu külföldi kiküldetések koordinálása, nem érvényesül kellően az az elv, hogy a kiküldetés ne személyhez, hanem a programhoz kötődjék, nem minden esetben követeljük meg a kiutazótól az itthon található segédeszközök előzetes alapos tanulmányozását, így hiányos a felkészülés;
- bár vívmánynak tekintendő a külföldön található periodika-anyag helyszínen történő mikrofilmezésének megkezdése, az ilyen célra biztosított kiutazási keretek igénybevétele, ám e téren még nem iktattuk ki az esetlegességet, mert még hiányzik a külföldön található periodikumok átfogó mikrofilmezési programja.

IV.

A könyvtári hungarika-kutatás gyengéinek az ismeretében - számolva a minisztériumi támogatással, sőt felsőbb politikai fórumok egyetértésével, a továbbfejlesztést célzó, ezután születő megerősítő állásfoglalásaival is - az OSZK-n belüli munka színvonalának emelése érdekében, az eddigi felfogást bizonyos értelemben tágító, de az eddigi eredményekre építő célkitűzések közül kiemelést érdemelnek a következő kérdések.

1. A könyvtári hungarika-kutatás önmagában is kívánja a program elméleti megalapozásának az elmélyítését. A könyvtári hungarika dokumentumok pusztán számbavételének tervszerűsége, kulturánk írott és nyomtatott értékeinek a tudományos kutatás, valamint a közművelődés számára hozzáférhetővé tétele az eddigieknél tudományosabb megközelítést igényel. Nemzeti tudományunk elsőrendű feladata s minden további munka feltétele a magyarok által írt, Magyarországon készült, illetve magyarokról és Magyarországról szóló írott művek, könyvek számbavétele, mindazoknak a szellemi értékeknek a regisztrálása és róluk szóló tájékoztatás, amelyek népünk és hazánk multjáról és jelenéről, a magyarságnak a világban

való jelenlétéről tanuskodnak. Az értékek számbavétele szilárdabb és megbízhatóbb bázis megteremtését igényli. A magyar nép történelmi és művelődési kapcsolatainak, a kapcsolattörténeti kutatások eredményeinek ismeretét és az eddig még csak kevés, de figyelmen kívül nem hagyható emigrációtörténeti kutatás vizsgálatainak ismeretét tételezi fel. A külföldi hungarika dokumentumok felderítésének hatékonyságát nagymértékben növelheti az átgondoltabb, tudományosan jobban megalapozott kiutazási program, amelynek egyesítenie kellene a kétoldalu nemzetközi kulturális egyezményekben biztosított személycserés kiutazások és az ösztöndijas tanulmányutak lehetőségeit. Előnyére válna a hungarika-kutatásoknak a hazai terepen végzendő kutatások átgondoltabbá tétele is. Számos esetben derülhetne ki, hogy hazai gyűjteményekben is található még olyan érték, amit külföldön keresnénk, de a gondos, kiutazás előtti itthoni előkészület is erősen csökkenthetné a külföldi kutatásra szükséges időt az egyes gyűjteményekben.

Az OSZK története kutatásának eddigi eredményeit, valamint a patriotika-gyűjtés hiányának retrospektív pótlását célzó vizsgálatokat nem lebecsülve, elégtelen az a kutatás is, amely felderíthetné, hogy nemzeti könyvtári gyűjteményünk - amelyről bizton állíthatjuk: a magyar és magyar vonatkozású nyomtatványokban valóban a legteljesebb hazánkban - hol mutat mégis szembeszökő hiányokat a mindenkor hazai és külföldi kiadványterméssel összevetve. Nyomda- és könyvkiadástörténeti kutatásaink számos ponton hozhatnak még olyan eredményeket, amelyek rávilágíthatnak nemzeti könyvtári gyűjteményünk hiányaira. De maga az OSZK is el kell, hogy végezze tanulmány szinten a nemzeti könyvtár hungarika, esetleg hungarológiai programjának történeti analizisét, és a programokat, valamint a valóságos gyűjteményépítést összemérve ismét ellenőrzési csomópontokat lelhetünk.

2. Már az eddigiekből is kitűnt, hogy a könyvtári hungarika-kutatásnak - megtartva sajátos jegyeit és funkcióját - közelítenie kell jobban a hazai és nemzetközi kutatás új igényeihez, szolgáltatásaival jobban szem előtt kell tartania a kutatók érdekeit. A nemzeti könyvtár mint intézmény a tájékoztatási eszközök és szolgáltatások megteremtésével járulhat hozzá a Magyarországon folyó kutatásokhoz. Funkciójából eredően elsődleges területe a hungarika tájékoztatás. Az OSZK hungarika-programjának eddigi fő iránya a magyar és magyar vonatkozású publikációk regisztrálására, ezen a területen mutatkozó fehér foltok feltérképezésére és a megoldásra vonatkozó javaslatok elkészítésére törekedett. Ezek a programok elsősorban általános jellegű, valamennyi diszciplínát érintő bibliográfiai vállalkozásban realizálódnak. Ilyenek: az RMNy-kötetek, a Magyar Nemzeti Bibliográfia rendszerébe tartozó kiadványok, a kurrens és retrospektív sajtóbibliográfiai vállalkozások, a Hungarika Irodalmi Szemle stb. Az OSZK szakkönyvtári funkcióból adódóan pedig egy diszciplínát érintő regisztrációra vállalkozik, vagyis gondozza a Magyar Irodalom és Irodalomtudomány bibliográfiáját. Ebből az irodalomtudományi bibliográfiai műhelyből kerül sor egyébként egy-egy év termése válogatott változatának a Hungarológiai Értesítőben történő közlésére.

Ez utóbbi fejlemény már átköti a hungarika jellegű tájékoztatást a hungarológiai tájékoztatással. A hungarológia ujonnan alakuló diszciplína, más néven magyarságtudomány. A szakterület definíciójának vitája még folyik. Fórumai és intézményei az Anyanyelvi Kon-

ferenciák, a Hungarológiai Kongresszusok, a Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság és rendezvényei. Az idevágó kutatások pedig számos tudományág keretében /irodalom, néprajz, történelem, művelődéstörténet, könyvtári kutatások/ folynak. Az alakuló szakterület ilyen szétágazó kutatásai között nagy szükség lenne interdiszciplináris tájékoztatási eszközök megteremtésére. Reálisan kitűzhető az a cél, hogy az OSZK - hungarika jellegű tájékoztatását fenntartva - a könyvtár profiljának megfelelően váljék a hungarológiai kutatás áttekintésének központjává. Ez a törekvés teljes összhangban van a vári felkészülés jegyében készített koncepcióval, amely a szakkönyvtári funkciót elemelve úgy vélte, hogy a vári dokumentum- és információszolgáltatás tervezésében a nemzeti könyvtár - korábban ki nem mondott - hungarológiai szakkönyvtár jellege érvényesüljön.

3. A Művelődési Minisztérium úgy véli: a hungarika-kutatás egészén belül meg kell erősíteni az egyes közgyűjteményi intézmények irányító és koordináló funkcióját. El kell végezni az Országos Széchényi Könyvtár gyűjtőkörének - a törzsgyűjteményen túl, a külföldi gyűjteményekre is kiterjedő - pontosítását, s feladatkörébe kell utalni a külföldi lelőhelyű, régi hungarikumok /kéziratok, nyomtatványok/ felkutatásának és beszerzésének koordinálását. Ezzel összhangban az Országos Széchényi Könyvtáron belül kell kialakítani - a könyvtári rendszer egészére kiterjedő feladatkörrel - a könyvtári kutatásirányítási részleget, amely a különböző könyvtárak hungarika-kutatásait is egybefoghatja. Tudománypolitikai és gyakorlati tudományszervezési tapasztalat immár, hogy kutatásirányítást hatékonyan akkor lehet megvalósítani, ha az erre vállalkozó részleg nem légtüres térben mozog, hanem valóságos kapcsolatrendszere alakul ki, ha nem pusztán adminisztratív értelemben akar befolyást gyakorolni a kutatásokra, hanem maga is kellő elméleti megalapozottsággal és céllal tevékenykedik, ha maga is saját kutatásokon alapuló eszközzel is rendelkezik, ha nem pusztán elvárja az együttműködést a kooperáló intézményekkel és az intézményen belüli szervezeti egységekkel, a kutatókkal, hanem maga is alkotó módon részt vesz a kutatásokban, ha szolgáltatásaival tudja presztizsét megteremtetni; összefoglalóan: ha nem vész el tervezési, nyilvántartási és számonkérési, beszámolási feladatainak szerteágazó szövevényében, ha tevékenységét nem az üresjáratok jellemzik.

Ma az OSZK kutatói közül többen, valamint az intézmény vezetői is rendelkeznek a hazai tudományszervezésben nélkülözhetetlen intézményi kapcsolatrendszert fejlesztő adottságokkal, lehetőségekkel. Több kutatónk tagja, sőt funkcionáriusa a társadalomtudományi területen működő akadémiai bizottságok, munkaközösségek némelyikének. Biztosított az intézmény képviselője a hungarika-kutatás szemszögéből oly fontos "Kulturális és történelmi emlékeink feltárása, nyilvántartása és kiadása" c. kutatási főirány Koordináló Tanácsában. A hungarológiai kutatások áttekintésében jelentős lehet az a körülmény, hogy intézményünk munkatársai közül tizenhárman tagjai a Nemzetközi Magyar Filológiai Társaságnak. Megvan képviselőnk a Magyarok Világszövetsége elnökségében is. Mindezek együttesen lehetővé és ~~kötelezővé~~ teszik a hungarika-kutatás könyvtári és nem könyvtári intézményeivel, valamint a hungarológiai kutatások műhelyeivel való szoros együttműködést, a feladatok megosztásában és összehangolásában való közreműködést. A hungari-

ka-kutatások koordinálása terén célszerűnek mutatkozik az érintett intézmények között a tartós személyes kapcsolatok megteremtése és fenntartása. Az intézményi érdekekből fakadó párhuzamosságok így sem lesznek teljesen kiküszöbölhetőek, de legalábbis csökkenthetőek. Ezt szolgálhatja az OSZK támogatásával szemináriumok, találkozók szervezése. Az OSZK tudományos vezetőinek és a kutatásirányítási részleg munkatársainak az eddigieknél nagyobb mértékben kell a vállalkozások elméleti megalapozásából kivenni a részüket mind a hungarika-kutatások programjának továbbfejlesztésében, mind a könyvtári hungarika-gyűjtés történeti elemzésében, mind a hungarológiai tájékoztatás alapjainak megvetésében. Nem látszik elegendőnek a Hungarika Koordinációs Munkabizottság működésének eddigi gyakorlata. A hungarika-program megvalósításában résztvevő munkatársainkkal, a kutatásban alkotó tevékenységet kifejtő kutatókkal, a hungarológiában is számottevő teljesítményt nyújtó kollégákkal, sőt az emigráció-történeti kutatásokban is szőbajhető dolgozóinkkal eleven, konzultációs jellegű kapcsolatok, alkalmak révén kell műhelymunkát kialakítanunk. A hatékony kutatásirányítás, kutatásszervezés beindulásáig fő szempont a kutatási információk áramoltatásának a fokozása lehet.

4. Az OSZK Hungarika Koordinációs Munkabizottsága - bár a 70-es évek második felének elején /1976-78-ban/ jelentékeny érdemeket szerzett a hungarika-program retrospektív bibliográfiai felméréseiben és keretterveinek kialakításában - az utóbbi években nem tudta pusztán bizottsági alapon a hungarika-kutatás magasabb szervezettségét biztosítani. Nem alakult ki a hungarika munkához szükséges segédletek, kataszterek összehangolt apparátusa, eszköztára. Az egyes szervezeti egységek /különösen ma, az intézmény földrajzi széttagoltságában/ nem tudják nélkülözni a saját nyilvántartásaikat. Nem tudott megvalósulni eddig a hungarika-kutatásban nélkülözhetetlen prominens szerzői katalógusok egységesítése sem. Mind a katalógizáló munka, mind a nemzeti bibliográfiai munka külön vezetni ma is e jegyzékeket. Nem indult be az ún. témafelelősi rendszer sem, amelyik a hungarika munkát jobbra a dokumentumféleségek szerinti feladatmegosztásra építette volna. Egyébként is zavart idézne elő, elnevezése miatt, a kutatási tervezésben is használatos témafelelősi rendszer bevezetése következtében.

A Hungarika Koordinációs Munkabizottság társadalmi tevékenysége helyett a könyvtári szervezet szakvezetőire kell a jövőben jobban támaszkodni, mert a hungarika munka döntő része munkatervbe építetten vagy arra szervesen épülve folyik. A HKMB működtetése külön nem is célszerű, mert a Tudományos és Közművelődési Bizottság feladata eredetileg is az /azon kívül, hogy döntéselőkészítő tevékenységet fejt ki az OSZK kutatási programjainak kialakításához és segítséget nyújt a főigazgatónak a kutatási tervek végrehajtásának ellenőrzésében/, hogy az intézmény egészére érvényes elveket dolgozzon ki - döntéselőkészítő jelleggel - a gyűjteménygyarapítás, a hungarika-koordináció, a retrospektív bibliográfiai és a kurrens szakkibliográfiai munkálatok tudományos kérdéseiben is.

A jövőben a Tudományos Titkárság örökébe lépő Kutatásirányítási csoport legyen a meglévő nyilvántartásokat számba vevő szervezet és a hungarika-kutatás szemszögéből oly fontos, minden nyilvántartás bázisát képező személyi hungarika kataszter és területi

hungarika kataszter létrehozó gazdája. Az intézményen belüli centrális elhelyezése indokolja ezt, hiszen a könyvtár valamennyi szakrészlegében /szakfőosztályán/ folyó hungarika-munka segédeszközeiről van szó.

Ha pedig a hungarika-kutatás vagy hungarika tájékoztatás e segédeszközeiben gondolkodunk, a könyvtári funkció módosulása nélkül, inkább csak kiegészítéseként, egyúttal a hungarológiai tájékoztatás eszköztára is megalapozható. Nincs akadálya egy hungarológiai életrajzi lexikon alapjai megteremtésének. Az OSZK anyagára és erőforrására támaszkodva fiatal kutatók bevonásával a munka megalapozható. Célszerű a hungarológiai ténykatalógus felállítását a kutatásirányítási csoport keretében, amely a további programkészítés és esetleges kurrens bibliográfiai tájékoztatás megtervezéséhez és megszerzéséhez belső tájékoztatási eszközként szolgálna kezdetben. A ténykatalógusra alapozva a későbbiekben a hungarológia területén folyó tudományos élet és publikációs tevékenység gyors híreinek áttekintésére egy a mai tudományos körökben igen gyakori "newsletter" típusú gyorsközlöny kiadása is tervezhető.

5. Pár éve már igény fogalmazódott meg - nem kis mértékben a Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság ösztönzésére is - egy könyvtári kalauz létrehozására, amelyben a külföldi könyvtári gyűjtemények magyar állományának, állományrészeinek, illetve fontosabb hungarika-dokumentumainak leőhelyadatai szerepelnének. A külföldi hungarika-kutatások e kézikönyve anyagának mielőbbi előkészítését a szakmai körök várakozásán túl a munka várható hosszú időtartama is indokolja. Átfogó ismertetés a döntőfontosságú 1918 előtti Magyarország területéről utoljára a Magyar Minerva köteteiben jelent meg. Azóta mind ezeken, mind a többi szőbajóhető területen a két világháború következtében jelentős állománymozgások történtek /pl. Szlovákiában Martinba és Pozsonyba kerültek gyűjtemények, vagy a gothai Forschungs Bibliothek egy része Baselba került stb./. E könyvtárakra vonatkozóan a Kosáry-bibliográfia adatai is jórészt kiegészítésre szorulnak. A tervezendő kézikönyv - vagy annak inkább országokénti füzet-sorozata - a később kívánatos pótlások, átdolgozott kiadások elmaradása esetén is még évtizedekig a kutatók kézikönyve maradhat, és segítheti a kutatások tervszerűségének a javítását.

A kézikönyv bevezetője - vagy a kiadandó első füzet - általános bibliográfiai bevezetéssel indítana. Majd földrajzi elrendezésen belül közjogi-távolsági sorrendben az egyes országok következéne /az 1918-ig Magyarországhoz tartozó területek, a hazánkkal élénk kapcsolatokkal rendelkező európai államok, Vatikán, egyéb/. Országoként ismét bibliográfiai bevezetők szükségesek /segédletek, tanulmányok/. A kézikönyv, annak egyes füzetei, tartalmaznák az egyes városok könyvtárai állományának történetét, tagozódását, a hungarikaanyag arányát, az előfordulási valószínűségeket, tartalmat, katalógusok fajtáit, helyi speciális segédleteket /xerox, mikrofilm/, a könyvtárban már kutatásokat folytatottak neveit, a könyvtárról szóló, tájékoztató adatokat nyújtó publikációkat. A kézikönyv előkészítése során együttműködés szükséges a nagy fővárosi és vidéki tudományos könyvtárakkal, intézményekkel és az utijelentéseket regisztráló bázisokkal. A kézikönyv munkálatait koordinálhatók a Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság hasonló kiadványtőrekvéseivel és a Magyarok Világszövetsége magyarságtudományi kézikönyv kiadására vonatkozó terveivel.

A következő években is növelni kell és lehet a hungarika-kutatás célzatu külföldi kiutazások és a külföldi lelőhelyü hungarika-dokumentumok helyszini mikrofilmezési munkálatainak tervszerűségét /főként ha az utóbbit a gyűjteményi főosztály igényei szabják meg elsősorban/, ám hosszútávra és érdemben a tervezendő kézikönyv gondosan gyűjtendő információi /még az egyes füzetek megjelentetése előtt is!/ adhatnak megnyugtató támpontot a külföldön található hungarika anyag felkutatásához, nyilvántartásához, gyűjtéséhez és feldolgozásához, valamint másolatokban, mikrofilmen történő beszerzéséhez.

V.

A könyvtári hungarika-kutatás helyzetének áttekintése összefoglalóan azt a következtetést adja, hogy a nemzeti könyvtár e vállalkozásaiban gyökeres változtatásra nincs szükség. Az Országos Széchényi Könyvtár rendelkezik olyan öt éves /1981-1985/ feladattervvel és olyan középtávu kutatási tervvel, amely biztosíthatja a soronlevő feladatok tervszerű továbbvitelét, különösen a retrospektiv bibliográfiai munkálatokban. Az intézmény éves terveinek összeállításakor - az öt éves feladatterv összefüggéseinek az ismeretében - azonban folyamatosan érvényesíteni kell az egyes gyűjteményrészek, szervezeti egységek feladatai fontossági sorrendjének megítélési szempontjait, minden osztálynak mérlegelni kell, hogy a valóban szükséges munkák folynak-e, az ötödranguak nem élveznek-e előnyt, a főosztályoknak pedig gondoskodni kell az osztálytervek egyeztetéséről, összehangolásáról, a helyes rangsorolásról. Helyeselhető új eleme lehet a munkának a gyűjteményi főosztály terve az egyes gyűjtemények katalógusai kiadására vonatkozóan. A "Kulturális és történelmi emlékeink, értékeink feltárása, nyilvántartása és kiadása" c. kutatási főirány koncepciója ugyanis, éppen kulturánk írott és nyomtatott emlékeinek rendszerezéséről és nyilvántartásáról szólva, megállapította: "A történelmi értékü gyűjteménnyel rendelkező könyvtáraink jórészt még a saját anyaguk tudományos katalógusaival sem rendelkeznek..."

A hungarika-kutatásokban továbbá reálisan nincs is mód a következő években gyökeres változtatásokra, új koncepció kialakítására, új feladatcsoportok meghatározására. A könyvtár működéséhez szükséges pénzeszközökön kívül nem számolhatunk központi kutatási alapokból érkező jelentősebb támogatással, csak azzal, amely a hungarika-kutatásokat is magába ölelő, már idézett kutatási főirány tervei szerint 1983-1985-re kilátásban van. Mind a főirányt gondozó MTA és MM, mind a főirány Koordináló Tanácsa értékelése szerint: a jelen öt éves periódus hátralévő évei /1983-85/ arra való, hogy a rendelkezésre álló pénzeszközök /az OSZK esetében 700.000 Ft/ felhasználásával megindíthassunk tervbe vett vállalkozásokat és megalapozzunk hosszútávu, több évtizedre távlatokat adó kutatási programokat. Az OSZK esetében különösen felelősen mérlegelendő: milyen realitásai lehetnének az eddigi terveken túli új vállalkozásoknak ma, amikor az intézmény életében igen jelentős változás, az új könyvtári otthonba költözés, az új munkafeltételek megteremtése, a hatékonyabb tevékenység megalapozása a következő években döntő módon esik latba.

Ugyanakkor a reálisan tervbevehető hungarika-kutatási feladatok minőségi megvalósítása számos új elem, főként a vállalkozás igényesebbé és szervezettebbé tételét célzó új eljárás beiktatását követeli. Ha a mi szempontunkból meghatározó kutatási főirány koncepciója rávilágított arra, hogy a történeti értékű gyűjteménnyel rendelkező könyvtáraink jórészt még a saját anyaguk tudományos katalógusaival sem rendelkeznek, akkor ugyancsak figyelemre méltó az a megfigyelés is, hogy még ritkábbak az írott emlékek valamely tárgyban, időben elhatárolt csoportjainak az őrzési helyükről függetlenül összesített katalógusai. Ha pedig hungarika-anyag jelentékeny mennyiségben található külföldi gyűjteményekben, és ennek számbavétele eddig rendszertelenül és elégtelenül folyt, akkor a további kutatások feladata ennek megalapozottabb, módszertanilag magasabb szintre emelt folytatása.

1982. november 16.

dr. Havasi Zoltán

1982. évi szerzeményeink
Kézirattár

Az év - s az egész állománytörténet - kiemelkedő eseménye az ÓMMS hazakerülése. A kódex leírásába, a csere történetének vázolásába itt nem bocsátkozhatunk; mindkettő több fórumon is elhangzott már az év folyamán. Ami pedig a kódexszel kapcsolatos új tudományos eredményeket illeti: ezek születőben vannak, s remélhetőleg rövid idő alatt publikussá is válnak.

Ha az ujkori kéziratok vonatkozásában ehhez fogható szenzációról nem is tudunk beszámolni, mégis, e téren is sikeres, eredményes évet zártunk. Századonként haladva elsőnek 17. századi szerzeményeink néhány értékes darabja emelendő ki: egy Kemény János-levél, egy a század elejéről származó protestáns prédikáció, valamint egy 16. századi nyomtatvány /Sabellicus, Exemplorum libri decem, 1518./ Szenci Molnár Albert tulajdonbejegyzései-

vel és gazdag /sajnos, a bekötéskor erősen körülvágott/ széljegyzet-kiegészítésekkel; ezek nagy része is Szenci Molnártól származik. A 17. századi forrás-anyagot egészíti ki /bár maga a kézirat a 18. századból származik/ egy iratmásolat gyűjtemény, mely az 1660-1670 körüli évek erdélyi történetére, diplomáciatörténetére vonatkozó iratokat tartalmaz; az iratok zöme sem eredetiben, sem másolatban nem volt eddig ismert.

A 19. századi beszerzések közül - érdekes irodalomtörténeti és színháztörténeti egyes dokumentumok mellett - két tétel emelkedik ki. Az egyik Szüts Ábrahám gombai birtokos nemes "Gyűjtemény"-e, a köznemesi, irodalom alatti irodalom terjedelmes dokumentuma, benne sok Fáy András-kézirattal. /A gyűjtemény ismert volt, de lappangott./

A 19. század második felének nagyfontosságú dokumentumegyüttese az a 83 levél, melyet a két Eötvös - József és Loránd, apa és fia - írtak egymáshoz 1866 és 1870 között, Loránd külföldi tanulmányainak éveiben. Az életrajzi szempontból mindkét részről igen érdekes levelek nagyobb része kiadatlan /Józseftől 14 kiadatlan levél, Lorándtól 31/. A levelezés 1929-ben elveszett, s most egy magángyűjtő útján jutottunk hozzá.

20. századi beszerzéseink a korszak irodalom- zene- és tudománytörténetére részére jelentenek új érdekes, részben igen fontos forrásanyagot. A nem hagyatékként beérkező dokumentumok közül kiemelkedik két Ady-vers kézírata /A Május: szabad és Az izgága Jézusok/; Babits Kárttyavár c. regénye kéziratának egy terjedelmes töredéke /gépirat, sk. javításokkal/, aminek becsét fokozza, hogy Babits-regénykézirat alig maradt fenn; Babits és Török Sophie életére vonatkozó ismeretlen levelek, feljegyzések.

Néhány hagyatékrész itt lévő hagyatékkiegészítéseként érkezett hozzánk. Ilyen elsősorban Hubay Jenő fél hagyatéka, /csaknem 10.000 db/ másik fele már évtizedek óta birtokunkban van. A most szerzett anyagból kiemelkedik Hubay mintegy 1000 önéletrajzi érdekű levele feleségéhez; a hozzá írott levelek közül Bartók, Brahms, Dohnányi, Goldmark, Grieg, Joachim József, Massenet, Richard Strauss levelei. Tudománytörténetileg jelentős szerzemény a Németh Gyula itt örökölt levelezését kiegészítő anyag, jeles hazai és külföldi tudósok tartalmas leveleivel; valamint a Magyar Szemle ugyancsak itt lévő levelezését kiegészítő - feltehetőleg már lezáró - anyag: több mint 2000 irat és levél ennek a fontos, a Horthy-kor eszme- és művelődéstörténete szempontjából kulcsfontosságú orgánumnak dokumentumaiból.

Végül, három olyan hagyatékkiegészítés, melyek teljesen, vagy az elérhető teljességgel idén kerültek birtokunkba: Gárdonyi Géza levelezése, feljegyzései /egy 1000 darabos töredék/; Molnár Imre zenetudós, zeneakadémiai tanár, előadóművész hagyatéka - a hosszú és sokoldalú pályának megfelelően gazdag zenei, irodalmi, művészeti, társadalmi érdekű levelezést tartalmazva 20. század első háromnegyedéből.

Asztalos Miklós történész, regény- és drámaíró, a harmincas években az OSZK fontos szerepet betöltő könyvtárosa teljes személyi levéltárát engedte át gyűjteményünknek: terjedelmes visszaemlékezéseit, gazdag levelezését /a korszak tudományos, irodalmi és közéletének jelentős személyiségeitől származó levelekkel/, szépirodalmi művei kézíratait, s egyéb kiegészítő anyagokat, köztük olyan érdekességet, mint apjának, Asztalos Domokosnak postatörténetileg nagyérdekű visszaemlékezéseit.

Az idei eredmények - sem mennyiségben, sem minőségben - nem válhatnak /sajnos/ rendszer-

res gyakorlattá - mégis reméljük, hogy a jövőben is ilyen vagy hasonlóan gazdag forrásanyagot tudunk letenni az Irodalom-, tudomány- és művészettörténet kutatóinak asztalára.

V. dr. Windisch Éva

Régi Nyomtatványok Tára

A könyvnyomtatás első évtizedeiből származó legértékesebb új szerzeményünk a Mátyás király és III. Frigyes császár által 1463-ban kötött örökösödési szerződés német nyelvű kiadása /Inc. 1380/. E szerződés mondta ki, hogy amennyiben Mátyás törvényes fiúutód nélkül hal meg, úgy a magyar korona a Habsburg-házra száll. A szerződést közvetlenül Mátyás halála után Miksa főherceg jelentethette meg, mert az idős III. Frigyes császár a magyar trónigényét fiának engedte át. Miksa a szerződésre hivatkozva fordult 1490. április 19-én a magyar rendekhez magyar királlyá választása érdekében. Terve eleinte heves ellenállásra talált: követe az 1490. május 17.-i birodalmi ülésen még a szerződés szövegét sem olvashatta fel. Csak hosszas diplomáciai akció után, 1491. november 7.-én jött a pozsonyi országgyűlésen Miksa főherceg és II. Ulászló magyar király között az újabb örökösödési szerződés. A latinul *Capitula concordiae*, németül *Capitel der Bericht* címmel Passauban kiadott fenti szerződés nemcsak fontos történeti dokumentum, hanem nemzetközi jelentőségű könyvritkaság is. A német kiadásból a most megvásárolt kötettel együtt mindössze három példány van Magyarországon, további hét példány ismert külföldi, főleg osztrák közgyűjteményekben.

Ősnyomtatvány-gyűjteményünk másik értékes gyarapodása egy hártyakötésű, látszólag jelentéktelen kis kötet, amely két inogstadti nyomtatványt foglal magában /Inc. 1381/. Mindkettő a csupán 1496-1497-ben működő s így kevés művet közreadó Marx Ayrer és ifj. Georg Wirffel-féle nyomdában jelent meg. Kötetünk első kolligátumából, a Flores legumból a *Gesamtkatalog der Wiegendrucke* /rövidítve GW/ mindössze tíz példányt említ, a most megvásárolt példány nélkül. Még ritkább az *Utriusque iuris rubrice* című második ősnyomtatvány, amelyből a GW nem publikált nyilvánvántartása hat példányt tart számon.

RMK-gyűjteményünk 1982-ben szerzett ritkaságai közül első helyen érdemel említést a népszerű ferences író, Temesvári Pelbárt latin nyelvű beszédgyűjteményének 1509. évi lyoni kiadása /*Pomerium sermonum quadragesimalium*. RMK. III. 163/, amelyből Szabó Károly a múlt század végén csak egyetlen külföldi példányt ismert. A második világháború után sikerült ugyan mikrofilmet szerezni e kiadványról, mégis örvendetes, hogy e jelentős műnek egy szép példányát szerezhettük meg, mégpedig külföldről, a londoni Sotheby antikváriustól.

Ugyancsak a Sotheby-cégtől vásároltuk meg azt az ismeretlen RMK-művet, amely az Aldinger Lőrinc által I. Lipót király 1655. június 27.-i királlyá választása alkalmával írt üdvözlő verseket foglalja magában. Schneckenhau Menyhért nagyszombati nyomdavezető

különleges gonddal adta közre az alkalmi nyomtatványt /RMK. II. 830b/. Példányunkat nyilván keveset forgatták, mert kivételesen jó állapotban, tiszta, szép kötetként került birtokunkba.

Hiányt pótló gyarapodás Hevenes Gábor *Meteora rationibus et experientiis physicis illustrata* /RMK. III. 3614/ c. munkája is, amely magántulajdonból került Könyvtárunkba.

Antikva-gyűjteményünk tételszámra legjelentősebb ez évi gyarapodása Jász Dezső hadtörténész hagyatékából származik. Jász Dezső változatos életútja során pártmunkásként Hollandiától Romániáig tevékenykedett, részt vett a spanyol polgárháborúban, majd hosszabb ideig élt Franciaországban és az NDK-ban. Könyvtárunkra hagyott antikva-kötetei Európa különböző országaiban megjelent, változatos tematikájú művek: klasszikus auktorok kiadásai, Erasmus munkái és természettudományi művek.

Szép fametszetekkel, nyomdászjelvényekkel és iniciálékkal diszítve adta közre 1507-ben Lazarus Soordus velencei nyomdája Petrus Aureoli biblia-kommentárját /Ant. 7865/. A párizsi egyetem teológia professzorának ez a műve sem volt meg eddig Könyvtárunkban. Nemzetközi ritkaság, amelyből az Index Aureliensis /110.821 számon/ csupán Münchenben, Nürnbergben és Bécsben említ egy-egy példányt.

A neves 16. századi prózairó és nyomdatulajdonos, id. Heltai Gáspár és azonos nevű fia possessor-bejegyzése miatt különösen becses az a kis kötet, amelyben a reformációs irodalom két műve - Luther, M.: *Propositiones ab initio negotii Evangelicij*. Wittenberg, 1538. és Bullinger, N.: *Adversus omnis cat'abaptistarum prava dogmata*, Zürich, 1535. /Ant. 8541./ - maradt fenn. Egyik kiadvány sem volt meg eddig Könyvtárunkban. Fokozza a kötet értékét a szépen diszített, fatáblás bőrkötés, az első kötetstáblán az említett 16. századi birtokosokra utaló C.H.T. szignóval.

Antikva-gyűjteményünk a különböző teológiai nézeteket képviselő, 16. századi reformátorok számos munkáját magában foglalja. Ez évben a reformációs irodalom Könyvtárunkban az alábbi fontos művekkel gazdagodott: Melancthon Philipp: *Annotationes in epistolam Pauli ad Romanos*. Strassburg, 1525. /Ant. 8529/1//: Bugenhagen, Johann: *Annotationes in epistolam Pauli ad Corinthios*. Genf, 1548. /Ant. 7860/1//, Ua.: *Commentarii in quatuor Pauli epistolam*, Genf, 1548. /Ant. 7860/2//: Ua.: *Commentarii in utranque Pauli epistolam ad Timotheum*. Genf, 1548. /Ant. 7860/3//.

Uj szerzeményeink közül 16 művet az ÁKV 70., 13 művet az ÁKV 96. fiókja ajánlott fel Könyvtárunknak. Hét művet vásároltunk aukción, ill. az ÁKV 34. sz. fiókjától.

Soltész Zoltánné dr.

EGYÜTTMŰKÖDÉSI SZERZŐDÉS

amely egyfelől a Művelődési Minisztérium Kulturális Létesítmények Színháztechnikai Szakkönyvtára és Információs Szolgálatja /1014 Bp. Színház u. 5-9./ továbbiakban Színháztechnikai Szakkönyvtár, másfelől az Országos Széchényi Könyvtár Színház történeti Tára /1088 Bp. Múzeum u. 3./ továbbiakban OSZK Színház történeti Tára mint szerződő felek között jött létre.

1. 0 A szerződő felek jelen szerződéssel megállapodnak, hogy szolgáltatásaik kiszélesítése érdekében - az alábbi pontokban részletesen meghatározott módon munkájukban szorosán együttműködnek. Az együttműködést magukra nézve kötelezőnek elismerik.

2. 0 Az együttműködés tartalma
 - 2.1 Együttműködés a könyvtári feldolgozásban.
 - 2.2 Dokumentumok beszerzésében és cseréjében.
 - 2.3 Az igényekhez mérten közös kiadvány, kiállítás stb. elkészítésében, rendezésében.
 - 2.11 Az OSZK Színház történeti Tára rendelkezésre bocsátja katalógusait, mely lelőhelykatalógusként beépül a Színháztechnikai Szakkönyvtár katalógusaiba.
 - 2.22 Az OSZK Színház történeti Tára lemond a színháztechnikai dokumentumok gyűjtéséről a Színháztechnikai Szakkönyvtár javára.
 - 2.23 Az OSZK Színház történeti Tára az igényeknek megfelelően másolásra rendelkezésre bocsátja anyagát.
 - 2.24 A Színháztechnikai Szakkönyvtár is átengedi dokumentumanyagát másolásra.
 - 2.25 A Színháztechnikai Szakkönyvtár rendszeresen megküldi a Színháztechnikai Bibliográfiát az OSZK Színház történeti Tárának.
 - 2.26 A Színháztechnikai Szakkönyvtár külső és belső, fekete-fehér, levelezőlap nagyságú fotókat készít az OSZK Színház történeti Tárának színházépületekről, térítés ellenében.
 - 2.3 Az igényeknek megfelelően, folyamatosan közös kiadványokat adnak ki, esetleg kiállításokat stb. rendeznek.

Budapest, 1983. február 16.

Molnár Ferenc sk.
főigazgató
Országos Széchényi Könyvtár

Szanyi József sk.
igazgató
Kommunális Beruházási Vállalat

KIADVÁNYAINK

Az Országos Széchényi Könyvtár kiadványai 1982-ben:

- Magyar Nemzeti Bibliográfia. Könyvek bibliográfiája. 37. évf. 1982. Fel. szerk. Szücs Jenőné, a 8. számtól Sipos Márta. 1-24. sz.
- Magyar Nemzeti Bibliográfia. Zeneművek bibliográfiája. 12. évf. 1982. Fel. szerk. Vavrinecz Veronika. 1-4. sz.
- Magyar Nemzeti Bibliográfia. Időszaki Kiadványok Repertórium. 37. évf. 1982. Fel. szerk. Sándor Ernő. 1-12.sz.
- Magyar Nemzeti Bibliográfia. Időszaki Kiadványok Repertórium. Index. 1980. Fel. szerk. Sándor Ernő. 427 l.
- Külföldi Magyar Nyelvű Kiadványok. 11. évf. 1982. Fel. szerk. Orvos Mária. 1-4. sz. + Index. 1982. 51 l.
- Hungarika Irodalmi Szemle. 12. évf. 1982. Fel. szerk. Szerb Judit. 1-4. sz.
- Külföldi Társadalomtudományi Kézikönyvek. 1982. Fel. szerk. Kondor Imréné. 1-2. köt.
- OSZK Híradó. 25. évf. 1982. Fel. szerk. Bor Kálmán. 1-12. sz. 6 db.
- Az OSZK évkönyve. 1979. Fel. szerk. Németh Mária. 1981[1982]. 666 l.
- Az OSZK évkönyve. 1980. Fel. szerk. Németh Mária. 609 l.
- A magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiája. 1978. Szerk. Lichtmann Tamás. 477 l.
- Kurrens időszaki kiadványok. A Magyarországon megjelenő időszaki kiadványok bibliográfiája. 1979. Szerk. Nagy Zsoltné. 1981[1982]. 300 l.
- Kurrens időszaki kiadványok. A Magyarországon megjelenő időszaki kiadványok bibliográfiája. 1980. Szerk. Nagy Zsoltné. 1981[1982]. 283 l.
- Mikrofilmek címjegyzéke. Időszaki kiadványok. 4. összeállítás. Orbán Emőke. 92 l. /Az Országos Széchényi Könyvtár mikrofilm jegyzékei. Új sorozat./
- Magyar könyvészet. 1921-1944. A Magyarországon nyomtatott könyvek szakosított jegyzéke. 6. köt. Nyelvészet - irodalom. Szerk. Komjáthy Miklósné. 1981/1982/. 540 l.

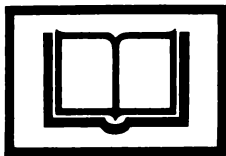
Szabó Flóris: A Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár kéziratkatalógusa. 1850 előtti kéziratok. 1981[1982]. 240 l. /Magyarországi egyházi könyvtárak kéziratkatalógusai 2./

(Fejes Józsefné - Karácsonyi Rózsa): Könyvtárközi kölcsönzési utmutató. IX, 72 l.

Külföldi magyar nyelvű könyvek. 1961-1970. I. Csehszlovákia. Szerk. Hoffer Rezsőné. 1981[1982]. 12 mikrofilmlap /582 felv./

Mikrofilmek címjegyzéke. Színes grafikus plakátok. I. Összeáll. Nagy Zoltán. 1981[1982]. 2 mikrofilmlap /113 felv./ /Az Országos Széchényi Könyvtár mikrofilm jegyzékei. Új sorozat./

Összeáll.: Sente Péter

A KMK KIADVÁNYAI

BENKŐ Zsuzsanna

Művészetek, sport : 1945-1979 / [a kötetet összeáll. és szerk. Benkő Zsuzsanna]. - Bp. : NPI, 1982. - 313 p. - (Könyvtári kis tükör : Ajánló könyvjegyzék, ISSN 0138-9920)
ISBN 963 201 134 1 KMK

BODOR Jenőné

A gyermekkönyvtárak állományának raktározása és katalógusai : Helyzetkép és javaslat / Bodor Jenőné, Ramháb Mária, Vasné Mészáros Katalin ; [szerk. Károlyi Ágnes]. - Bp. : OSZK-KMK, 1982. - 84 p.
ISBN 963 201 146 5

A büntetésvégrehajtási intézetek közművelődési könyvtárainak munkája / [Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központ munkaközössége] ; [szerk. Bereczky Lászlóné] ; [közr. az] Igazságügyi Minisztérium Büntetésvégrehajtás Országos Parancsnoksága Nevelési Osztálya. - Bp. : IM, 1982. - 102 p.

FODOR András

Magyar szépirodalom : 1945-1979 / [a kötetet összeáll. és szerk. Simon Zoltán gyűjtésének felhasználásával Fodor András, Táborossy Zoltán, Vajda Kornél]. - Bp. : NPI, 1981. - 242 p. - (Könyvtári kis tükör : Ajánló könyvjegyzék, ISSN 0134-1898)
ISBN 963 201 119 8 KMK

HEIT Gábor

Közelképek közművelődési könyvtárainkról / Heit Gábor, Lőrincz Judit. - Bp. : OSZK-KMK, 1981. - 100 p.
ISBN 963 201 129 5

Intézményi adattárak. - Bp. : NPI, 1975- . - (Helyismereti kutatók kézikönyvei, ISSN 0324-3923)

Könyvtárak / Berza László. - 1981. - 220 p.
ISBN 963 201 132 5 KMK

Könyv- és könyvtárhasználati játékok, vetélkedők forgatókönyvei : Példatár foglalkozásvezetőknek / [szerk. Szurmay Ernő] ; [vál. Orosz Józsefné, Pelejtei Tibor]. - 2. jav., bőv. kiad. - Bp. : OSZK KMK : VFMK, 1981. - 198 p.

ISBN 963 201 131 7

KÖPF László

Alapelvek az intézményi munka mozgalmi jellegének erősítésére / készítette Köpf László ; a Művelődési Minisztérium Tárcaközi Munkabizottságának megbízásából kiadja az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központ. - Bp. : OSZK-KMK, 1982. - 34 p. - (Az általános művelődési központ munkájának szervezeti és tartalmi kérdései : Módszertani füzetek, ISSN 0230-3817 ; 3.)
ISBN 963 201 143 0

Mit? Honnan? Hogyan? : Segédlet a könyvtári és Információs munka eszközeinek és berendezéseinek beszerzéséhez / [összeáll. Kiglicsné Katona Rita]. - Bp. : OSZK-KMK, 1982. - 54 p.
ISBN 963 201 145 7

Mit tehet a könyvtár? : Cikkgyűjtemény egy városi-járásai könyvtár tíz évéről / [vál. és jegyzeteket írta Arató Antal] ; [szerk. Szurmay Ernő] ; az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központ és a Verseyhy Ferenc Megyei Könyvtár kiadványa . - Szolnok : VFMK, 1982. - 185 p.

MUNKÁCSY Mária

Alapelvek az általános művelődési központok iskoláinak nevelő-oktató tevékenységéhez / [írta Munkácsy Mária] ; a Művelődési Minisztérium Tárcaközi Munkabizottságának megbízásából kiadja az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központ. - Bp. : OSZK-KMK, 1982. - 23 p. - (Az általános művelődési központ munkájának szervezeti és tartalmi kérdései : Módszertani füzetek, ISSN 0230-3817 ; 2.)
ISBN 963 201 137 6

Olvasó ifjúságért : 1982-1983 / [szerk. Pelejtei Tibor] ; [vál. Orosz Józsefné]. - Bp. : OSZK-KMK, 1982. - 129 p. - (Olvasó népernt mozgalom : A művelt ifjúságért, korszerű műveltségért)

PÁL Tiborné

Földrajz, utleírás : 1945-1980 / [a kötetet összeáll. és szerk. Pál Tiborné]. - Bp. : NPI, 1981. - 144 p. - (Könyvtári kis tükör : Ajánló könyvjegyzék, ISSN 0134-1898)
ISBN 963 201 120 1 (KMK)

Példatár különféle dokumentumtipusok bibliográfiai leírásához / [szerk. Orbán Éva] ; [szaktanácsadó Varga Ildikó]. - Bp. : NPI, 1982. - 191 p. + mell.
ISBN 963 201 139 2 (KMK)

SEREGI István

A módszertanos munkája : Tanfolyami segédlet / Seregi István, Sóron László. - Bp. : OSZK-KMK, 1982. - 55 p.

A SPES-csoport : Egy francia politikai és társadalomtudományi dokumentációs hálózat kialakítása / [szerkesztő bizottság ... Maria-Christina Paoletti et al.] [közr. a] Társadalomtudományi Információs Munkabizottság, Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központ. - Bp. : OSZK-KMK, 1982. - 54 p.
ISBN 963 201 141 4

SZENTIRMAI László

Az olvasó egyetemi hallgató / Szentirmai László ; [Hallgatói életmód tevékenységeinek vizsgálata többváltozós analízis segítségével c. fejezetet írta Galambos Gábor ...]. - Bp. : NPI, 1981. - 147 p.
ISBN 963 201 127 9 (KMK)

Tanulmányok a szakszervezeti könyvtári munkáról / [a kötet szerzői André Miklós et al.] ; [szerk. Bereczky Lászlóné]. - Bp. : NPI, 1982. - 171 p.
ISBN 963 201 133 3 (KMK)

UNGVÁRY Rudolf

Az osztályozás alapjai : Bevezetés az információkereső nyelvek elméletébe : Kísérleti oktatási segédanyag / Ungváry Rudolf. - Bp. : OSZK-KMK, 1982. - 116 p.
ISBN 963 201 136 8

VARGA Ildikó

A leíró katalógusok továbbépítése : Utmutató / [összeáll. Varga Ildikó] ; [az 1. függelékét Rácz Ágnes, a 3. függelékét Zsemberi Anna állította össze]. - Bp. : OSZK-KMK, 1982. - 108 p.
ISBN 963 201 144 9

Időszaki kiadványok:

Események, évfordulók. - 1983. - Bp. : OSZK-KMK, 1982. - 28 cm
ISSN 0572-7235

Eseménynaptár. - 1982. - Bp. : NPI, 1982. - 4 sz.
ISSN 0521-3967

Gyarapodási jegyzék. - 1982. - Bp. : OSZK-KMK, 1982. - 2 sz.

Hungarian library and information science abstracts. - vol. 11. (1982). - Bp. : OSZK-KMK, 1982. - 2 sz.

Információ a könyvtári és információs munka eszközeiről és berendezéseiről. - 1982. - Bp. : OSZK-KMK, 1982. - 8 sz.
Angol és orosz nyelven is

Könyvtár és művelődés. - 1982. - Bp. : OSZK-KMK, 1982. - 2 sz.

Könyvtári és dokumentációs szakirodalom : Referáló lap. - 14.évf. (1982). - Bp. : NPI, 1982. - 4 sz.

Könyvtári figyelő. - 28.évf. [1982]. - Bp. : NPI, 1982. - 6 sz.

Könyvtári hírlévél. - 1982. - Bp. : OSZK-KMK, 1982. - 10 sz.

A magyar könyvtárak bibliográfiai tervei. - 1982. - Bp. : OSZK-KMK, 1982. - 53 p.

A magyar könyvtári szakirodalom bibliográfiája. - 1982. - Bp. : OSZK-KMK, 1982. - 4 sz.

A Magyar Könyvtárosok Egyesületének évkönyve. - 1981. - Bp. : NPI, 1982. - 160 p.

Szakszervezeti könyvtárak működési adatai : Munkahelyek könyvtári ellátása. - 1981. - Bp. : OSZK-KMK, 1982. - 45 p.

Településeink könyvtári ellátása : A tanácsai és szakszervezeti könyvtárak statisztikai adatai. - 1981. - Bp. : OSZK-KMK, 1982. - 60 p.

Új könyvek. - 1982. - Bp. : Könyvért. Váll., 1982. - 25 sz.

Vengerskaâ literatura po bibliotekovedeniû i informatike : Referativnyj žurnal. - 11.god [1982]. - Bp. : OSZK-KMK, 1982. - 2 sz.

Összeállította: Rácz Ágnes

Mikrofilmek címjegyzéke: Színes grafikus plakátok. I. Mikroforma /összeállította Nagy Zoltán; az anyagot gyűjtötte Ambrus László; kiad. az Országos Széchényi Könyvtár. - Budapest : OSZK Mikrofilmtár, 1981 [1982] - 2 mflap /113 felv./: poz., 1:20; 105x148 mm. - /Az Országos Széchényi Könyvtár Mikrofilm jegyzékei: Új sorozat /szerkeszti Ónódy Miklós/

Egy évvel ezelőtt Wittek Lászlóné és Nagy Zoltán közös cikkükben^{+/} emlékeztek meg arról, hogy éppen tíz évvel azelőtt kezdődött meg a Széchényi Könyvtár állományában található plakátok állományvédelmi mikrofilmezése, s az évtizedes munka eredményeképpen jutottak a tízezredik felvételre. Utaltak arra is, hogy a Mikrofilmtár ezekről - hasonlóan más állományvédelmi mikrofilmsorozataihoz - sokszorosított címjegyzéket fog közzétenni, mely azonban ezuttal mikroformában jelenik majd meg. Az ígéretből most - stilszerűen fogalmazva - olvasókészülékbe helyezhető valóság lett: megjelent a sorozat első része.

A 113 felvételt tartalmazó két mikrofilmlapon 694 sorszámozott bibliográfiai tétel írja le a Széchényi Könyvtár állományában megtalálható, 1885 és 1914 között Magyarországon született plakátokról készült színes diafelvételeket. Ez a magyarországi plakáttörténet hőskora: Benczur Gyulának az 1885. évi kiállításra készített plakátjával kezdődik, s olyan nevek fémjelzik, mint Szinyei Merse Pál és Rippl-Rónai József. De már dolgozik a magyar plakátművészet első "klasszikusa", Biró Mihály: reklámoz gyógyfürdőt és gumisarkot, mozi és szivarkapapírt egyaránt. De ő alkotja meg az első - ekkor még fehér hollónak számító - politikai plakátokat is, s a Szociáldemokrata Párt agitativ erejű plakátjain feltűnik a minden történelem-tankönyvben szereplő 1919. május 1-i plakátról közismert kalapácsos ember figurája.

A mikrofilmezés kezdetén a Kisnyomtatványtár 1914 előtti plakátjairól Munkácsi Piroska akkor egy évtizedes, 381 tételt tartalmazó sokszorosított katalógusa állt rendelkezésre^{++/}; részben kiegészítve a később beszerzett dokumentumok leírásaival. A felvételek készítésével párhuzamosan ezeket revízió alá vették, ha kellett, kiegészítették. Az így nyert leírások szolgáltak alapul a jegyzék bibliográfiai tételeihez, kiegészítve néhány, speciálisan a mikroformátumu másolatra vonatkozó adattal, így a negatív felvétel mikrofilmtári jelzetével, a diaposzitiv kisnyomtatványtári jelzetével, a tekercsfilm méreteivel és végül azzal, hogy a plakát egészét tartalmazó felvételen kívül készültek-e egyes részeiről

^{+/} OSZK Híradó 24.évf. /1981./ 11-12.sz. 226-227. 1.

^{++/} Az Országos Széchényi Könyvtár grafikai plakátjai 1914-ig. Leíró katalógus. Összeáll. Munkácsi Piroska. Bp. 1961. 136 l. [40] t. /Az Országos Széchényi Könyvtár kiadványai./

külön felvételek. Így ez a Széchényi Könyvtár első olyan, mikrodokumentum formájában megjelenő bibliográfiai kiadványa, amely egyúttal egy gyűjteményrészének leírása is. A jegyzéket a tárgy- és a személynévmutató, a márka és terméknevek, cégek, egyesületek és intézmények, sajtótermékek, irodalmi művek, kiállítások, színházak, szórakozó- és kiállítóhelyek, végül a fontosabb földrajzi nevek mutatói teszik teljessé.

er.

TAJÉKOZÓDÁS

Horvát nyelvemléket találtak az OSZK-ban

Olvasóink a sajtóból /Magyar Nemzet, febr. 5, Népszabadság, febr. 8, Magyar Nemzet, febr. 15, Narodne Novine, febr. 17./ már értesülhettek a tudományos szenzációról: horvát nyelvemlékre bukkantak az OSZK kézirattárának egyik nemrégén vásárolt latin nyelvű kódexében. Jelentőségében az ÓMMS-éhoz mérhető verslelet műfajában /planctus-síralmas ének/ és sorsában is hasonló magyar nyelvű testvéréhez: a legrégebb horvát verses szöveg latin nyelvű kódexben Horvátországon kívül került elő. A Magyar Televízió munkatársa, Pálffy István 1983 február 23-án beszélgetett a legrégebb horvát szöveg felfedezőjével, Vizkelety Andrással és Hadrovics László akadémikussal, a vers feldolgozójával az OSZK Széchényi-termében, amelynek remek szekrényei szlavóniai tölgyből készültek.

P.I.: Szabad-e, lehet-e ennek a felfedezésnek a jelentőségét az Ó-Magyar Mária Síralomával egybevetni, természetesen a horvát kultúra-történet szempontjából?

H.L.: Mindenképpen egybe lehet vetni, mert hiszen, amint kiderült, ez a fölfedezett vers, a legrégebb horvát költemény.

P.I.: Ez mit jelent? Mit tudtunk eddig a horvát költészet legrégebb verséről?

H.L.: Van egy XV. századi glagolita betűs kódex, amelyben maradtak fenn hasonló versek, de

egyik sem ilyen hosszú, és nem annyira költői, mint ez a most fölfedezett vers.

P.I.: Mennyivel tettük visszább a horvát költészet kezdetét most, ezzel a verssel?

H.L.: Ez a vers, ahogy a kódex bejegyzéséből következtetni lehet, ugy 1385 táján keletkezett, tehát az eddigi tudomásunk szerint a horvát költészet kezdetét majdnem egy évszázaddal korábbról lehet datálni.

P.I.: És a ÓMMS-mal összevetve?

H.L.: A ÓMMS 1300 tájáról származik. Ennek megfelelően költői nyelve is bizonyos mértékig kezdetlegesebb. Ez a horvát vers már egy fokkal fejlettebb költői gyakorlatra utal, a költőnek birtokában kellett lenni már egy nagyon fejlett hagyománynak, mert a ritmusa nagyon szabályos, a rimek nagyon szabályosak, és ahol helyenként ettől a szabályosságtól eltérések vannak, ott arra lehet következtetni, hogy a másoló a verset helyenként a maga nyelvhasználatához, a maga helyi dialektusához igazította.

P.I.: A verset Vizkelety András találta meg az OSZK-ban. Egy kutatónak az életében, azt hiszem, nagyon különleges pillanat ez. Engedjen meg azért egy nagyon tudománytalan kérdést. Mi volt a gondolata, mi volt az érzése, hiszen ez csakugyan véletlen szerencse?

V.A.: Igen, ez csakugyan véletlen szerencse, és amikor ráakadtam az egyik kódexben, /mert voltaképp két egymáshoz tartozó kódexről van szó/, amikor ráakadtam az egyik kódex végén a szláv szövegre, ilyen szenzációt nem mertem remélni. Annyit meg tudtam állapítani, hogy vallási szöveg: imádságra gyanakodtam, ez volt a legkézenfekvőbb, azután szlavista kollegák hívták fel a figyelmemet, hogy ez valószínűleg délszláv, és akkor fordultunk Hadrovics professzor urhoz, akinek, ismétlem, nem szenzációt adtunk a kezébe, hanem csak egy azonosításra váró szöveget.

P.I.: Szenzáció valóban? A horvátok is így gondolják?

H.L.: Valóban így van. A horvátokat hivatalosan erről még nem értesítettük. Én Koppenhágában találkoztam egy szlavisztikai konferencián két professzor kollégával, az egyik Zágrábból való, a másik Bécsből, de hát a bécsi is horvát származású, és akkorra én már megfejtettem a szöveget, megmutattuk nekik modern átírásban, és az egyik azt mondta, hogy ez szenzáció, a másik azt, hogy ez egy bomba. Én azt hiszem, hogy a hivatalos horvát tudományos közvélemény nagy örömmel fogja fogadni ezt a felfedezést.

P.I.: A kódex utolsó lapján található szöveg egy kicsit elmosódott, töredezett, hogyan lehetett egyáltalán elolvasni?

H.L.: Elég vesződéses volt elolvasni; t.i. nemcsak az a baj, hogy nagyon apró betűkkel, rendkívül tömörítve, nagyon sok rövidítéssel van írva, hanem a kódexnek ez a lapja erősen sérült, valószínű, hogy valamilyen sav vagy víz egy nagy foltot hagyott rajta, tehát helyenként a szöveg nagyon nehezen olvasható. Kb. egy jó hónapi munkámba került, amíg lassanként az egész szöveget el tudtam olvasni. Kaptam a Széchényi Könyvtártól egy nagyon kitűnő fotómásolatot, amivel azután otthon tudtam foglalkozni, és részint magának a szövegnek az értelméből, részint a rimekből, a ritmusokból sok mindent ki lehetett következtetni, amit azután az ember szemmel is valóban fölfedezett, amikor a szeme később ehhez a kopott íráshoz már jobban hozzászokott.

P.I.: Ez a kódex tartalmaz valamit, ami a magyar kultúra történetére vonatkozik?

V.A.: Nem. A magyar kultúrához közvetlen kapcsolata a kódexnek nincsen.

P.I.: Ezek szerint akkor a horvátok számára ez a kódex értékesebb. Nemrég óta van az O.Sz.K.-nak a birtokában. Emlékszem a leuveni kódex Magyarországra kerülésének a körülményeire, az örömmámorra, ha szabad így fogalmazni. Elképzelhető, hogy a horvátok ezt a kódexet majd szeretnék a magukénak tudni.

V.A.: Igen, ez elképzelhető.

P.I.: És erre van mód?

V.A.: Ugyanugy, ahogy a leuveni kódex megszerzésére, hazahozatalára megvolt a mód, bizonyára hasonló módot ebben az esetben is lehetne találni.

P.I.: Mi ez a mód? Mi a szokás?

V.A.: A szokás az, hogy hasonló értékű, a másik ország könyvtárát érdeklő kódex-vagy könyvanyagra elcserélik.

P.I.: És van Jugoszláviában olyan, ami bennünket érdekel?

V.A. Igen, hogyne.

P.I.: Micsoda?

V.A.: Erre konkrétumot nem mernék mondani, hiszen annyi minden van, hogy a válogatás lenne nehéz.

P.I.: Egy-kettőt mégis talán, hogy mi laikusok is tudjuk, hogy miben gondolkodjunk.

V.A.: Zrínyi Miklós könyvtárának egy része pl. ott, Zágrábban van, azután ott van egy egész csokor nagyon korai magyar vonatkozású liturgikus kódex, közöttük az un. Hahóti-kódex.

P.I.: Professzor ur, elképzelhető, hogy ezentúl a horvát költészeti antológiák nem úgy kezdődnek, ahogy eddig, hanem ezzel a verssel?

J.L.: Valószínű. Ennek a versnek olyan költői értékei vannak, amint már említettem, a ritmus, a rimek, az egész költeménynek a drámai lüktetése annyira szép, annyira költői, hogy szerintem ezt már egyetlen jövő antológiából nem lehet kihagyni.

P.I.: Tessék adni nekünk belőle egy kis mutatványt!

H.L.: El kell árulnom, hogy amikor ezt a verset végig el tudtam olvasni, maga a horvát szöveg annyira föllelkesített engem, hogy megpróbáltam hasonló stílusban, hasonló versformában magyarul visszaadni. Olyan részből fogok kiválasztani néhány sort, ahol a horvát szöveg teljesen ép, tehát ahol nem kellett magamnak kiegészíteni, és így a fordítás teljesen hiteles szövegre támaszkodhatott.

P.I.: Azt se bánnánk, ha a horvátot is meg tetszene mutatni.

H.L.: Megmutathatom esetleg a horvátot és ugyanazt a részt fogom felolvasni a horvátból, amelynek a magyar fordítását is bemutatom.

Jeda čuste želne glase,
 Ode Isus ki nas spase?
 Čusmo da ga Jožef shrani
 I Pilat mu ne zabrani.
 Pomolimo vlastelina
 Da nam skaže gospodina.
 Molimo te vele drago
 Gdi je Isus, naše blago.
 Sinočka je uzeš s driva,
 Tu bi majka jedva živa,
 Pristavismo dolge skale,
 Soze bihu tu ne male.
 Silom čavle Izadrismo,
 Majci rane ponovismo.
 Gospoje ju pridržahu,
 Gorkim glasom vse plakahu.
 Činismo ju bliže k drivu,
 Veče mrtvu nere živu.
 Na križ hoče uzletiti
 Mrtva sina poljubiti.
 Bogu glasom ruke dvize
 Da bi bila sinu bliže.
 Simo, sinu, simo k majci,
 Simo, sinu, na rastanci.
 Dajte mi ga, skoro dajte,
 Dajte mi ga, ne krsmajte!
 Ne krsmajte mi ga dati,
 Ja sam njega gorka mati.
 Mrtva sina prijemase,
 Srcu svomu pritiskase,
 Pak mu rane celivase,
 Solzami je umivase,
 Po krili ga prostirase,
 Vsa se nad njim rascinase.

Bus hirünket hallottátok?
 Elment Jézus, ki megváltott.
 Hallánk, József eltemette,
 Mert Pilátus megengedte.
 Kérjük meg a nemest nyomban,
 Mutassa meg, Urunk hol van.
 Nagy kedvesen téged kérünk,
 Hol van Jézus, drága ékünk?
 Keresztről le tegnap vettem,
 Ott volt anyja, holt-ernyedten.
 Fához hosszú létrát tettünk,
 Könnyet sokat is ejtettünk,
 Vasszegeit kirántottuk,
 Anyja sebét ujitottuk.
 Az asszonyok támogatták,
 Keservesen mind siratták.
 Közelebb a fához vittük,
 Hogy megéli, alig hittük.
 Felrepülne keresztfára,
 Csókot hintni szent fiára.
 Nyújtja kezét fel az égbe,
 Hogy közelebb fiát érje.
 Ide fiam, jöjj anyádhoz,
 Ide fiam bucsuzáshoz.
 Adjátok már, csak adjátok,
 Adjátok már, ne tartsátok.
 Ne késsél hát, ide adjad,
 Én vagyok én, alélt anyja.
 Halott fiát átkarolta,
 Szívéhez úgy szoritotta,
 Holt sebeit csókolgatta,
 Könnyeivel mosogatta.
 Testét aztán ölbe vette,
 Magát-tépve sirt felette.

Érezni lehet, azt hiszem, a vers remek ritmusát és kitűnő, szabályos rimeit. Talán ennyi is érzékelteti azt a rendkívül drámai ábrázolást, amely t.k. Arimathiai Józsefnek az elbeszélése, mert hiszen őt kérik, hogy vezesse őket Jézushoz, és mond el nekik a keresztről való levételnek a történetét.

P.l.: Köszönöm szépen.

/Elhangzott a MTV 2. műsorában, a Tudományos figyelőben, 1983. márc. 10./

A beszélgetés szövegét rögzítette
 és közreadja:

Bor Kálmán

Mi van a kódexben?

Szent István király koronájának hazatérése óta nem írtak magyar ujságok annyit középkori művelődéstörténeti emlékről, mint 1982 május-juniusában az Ómagyar Mária-siralomról és megőrzőjéről a Leuveni Kódexről. A kódex egyik lapján újra egy nemzeti ereklyénk érkezett haza: az első magyar vers. Pontosan ötven éve ismerjük, dédelgetjük, izlelgetjük, elemezzük, értelmezzük. A kézirat többi hatszáz oldaláról a múlt év májusában még alig tudtunk többet, mint fél évszázada: prédikációkat és a hitszónoki gyakorlatot szolgáló aprólékanyagot /vázlatokat, példázatokot/ tartalmaz. A művek szerzőit nem ismerjük. A kódex bemutatója, Gragger Róbert óta /1923/ csak Mezey László vizsgálta meg latin anyagát /1968/, de ő is csupán három leuveni nap kutatását foglalhatta össze.

Csaknem fél év telt el azóta, hogy a kódex feldolgozását megkezdtem. Hadd adjak róla számot itt is, nemcsak akadémiai fórumon, hogy mire jutottam. Két eredmény kívánczik elsősorban ide. Az egyik a Mária-siralom külső megjelenési formájával, fizikai állapotát illeti, a másik a kötet szerzőivel kapcsolatos. Már Gragger híradása óta tudtuk, hogy a magyar szöveg halvány, helyenként alig olvasható. Magyarul nem tudó papok kivakarták az érthetetlen, netán valami pogányságot tartalmazó textust - ez volt rá az általánosan elfogadott magyarázat. Csakhogy a pergamenen sehol sem fedezhető fel razura, fizikai beavatkozás nyoma. De a feltételezett szándék is megkérdőjelezhető. A kódex keletkezési idejét körülbelül 1250-1275 közé tehetjük. Európa, némely peremvidékektől eltekintve, ekkor már keresztény volt. Népnyelvi szöveg ekkor már eleve nem lehetett pogánygyanus. Az egyház figyelme és erejét régen az eretnek tanok elleni küzdelem kötötte le, e tanok terjesztői pedig többnyire képzett teológusok, kiváló latin stíliszták voltak. /A Magyarországon ragadt kunokat térítő papok biztosan nem vakartak ki egy magyar nyelvű vallásos verset sem./

Mi hát az elhalványodás magyarázata? Azt is tudjuk, hogy a kódex mai kötése vagy százötven évvel fiatalabb, mint maga a kézirat. A régi kötés - ha egyáltalán volt ilyen - a használatban elrongyolódott. A sok későbbi bejegyzés, hozzátoldás tanúsítja, hogy sokat forgatták a kéziratot. Csakhogy a tartalmi vizsgálat, az iverk rendje és különböző számozása azt sejteti, hogy a mai könyvtest eredetileg két kötetből állt. A cezura, a két kötet választóvonal, a Mária-siralom után van. A magyar szöveg tehát egy ideig a kötés nélkül maradt első rész utolsó levelének külsején volt. Agyonfogdosták. A nyitott kötetet tartó ujjak és a tenyér egy része ma is pontosan ott érintkezik a szöveggel, ahol az elhalványult részek láthatók. Hogy a kódex eredetileg két részből állhatott, ezt Mezey László is feltételezte, de ő a rendelkezésére álló rövid idő alatt nem ismerte föl a kézirat tartalmi szerkezetét és a többféle lapszámozás rendjét, ezért a cezurat máshová tette.

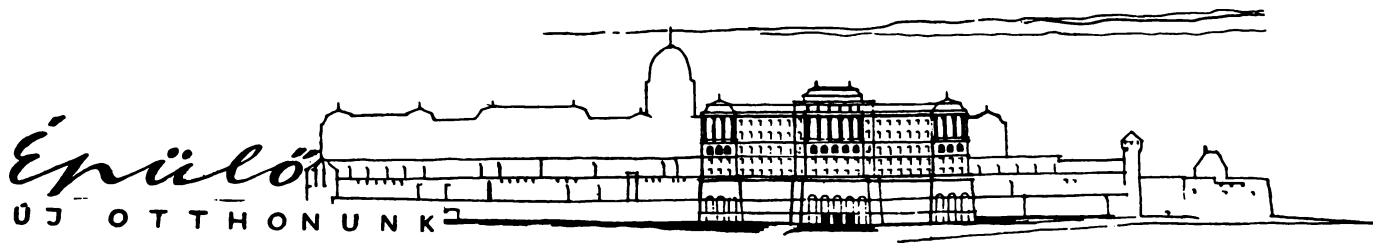
A tartalom vizsgálata előbb két műfaj történeti fogódzópontot adott. Az alapszövegeket író főkezek által lejegyzett prédikációk ciklusokba rendeződnek: a vasárnapok és a szentek ünnepei szerint /sermones de tempore - sermones de sanctis/. Az első de sanctis ciklus a Mária-siralom után kezdődik. Ez a ciklikus szerkesztési mód a 13. század elejére vált általánossá a prédikációs irodalomban. A beszédek gazdagon tagolt szerkezete pedig a skolasztika oktatási és disputációs módszerének átvételét mutatta. Ezzel a szerzők utáni

"vadászat" területének időbeli határa eltolódott a század közepe felé. A vörös fonalat azután egy 1257-ben meghalt dominikánus szerzőre vonatkozó rejtjeles hivatkozás adta kezembe: "A téma morális kifejtését lásd Petrus provinciálisnál" /= Petrus Remensis/. Ezen a nyomon elindulva a kódex törzssanyagának mintegy hetven százalékát szerzőhöz vagy legalábbis - az egyik ciklus esetében - egy már ismert velencei kéziratához tudjuk kötni. Az azonosított szerzők a kor legnagyobb, legnépszerűbb tekintélyei: a diplomata- és tudós-bíboros Hugo a Sancto Caro /meghalt 1263-ban/; a híres firenzei Cavalcanti család sarja, orvietói püspök, Aldobrandinus /meghalt 1279-ben/ és a középkor legnagyobb rendszerező elméje Aquinói Szent Tamás /meghalt 1274-ben/. Valamennyien domonkosok.

Tavaly májusban még csak egyedül a Mária-síralom latin eredetijének, a kódexünkbe is beleírt latin szekvenciának szerzőjét ismertük, de azt is tévesen. Nem vettünk róla tudomást, hogy a himnológiai kutatás már vagy husz éve továbblépett, és nem Godofridus de Breteuil-t tartja a szekvencia szerzőjének, hanem egy másik Godofridust. Lépéshátrányban voltunk. A Mária-síralom magyar lejegyzője a tatárjárás utáni évtizedekben sem volt lépéshátrányban: a műfajon belül Európa legjobb, legmodernebb szerzőitől írt kézikönyvet hor-
dott a kánzsája zsebében.

/Megjelent: Élet és Irodalom, 1983. február 25./

Vizkelety András

Könyvtárunk dolgozói bizakodással fogadják felelős vezetőink nyilatkozatait az új, vári épület elkészültének, az átköltözésnek az időpontjáról. Sokunkat foglalkoztat az a kérdés, hogyan is járunk majd fel új munkahelyünkre. A tervek szerint az egyik "felvonulási" utvon-
nal a Dózsa György térről megközelíthető gyorslifthez vezet majd, amelynek felső állomásá-
tól fedett folyosón juthatunk el a könyvtár személyzeti bejáratáig, az Oroszlános Kapu
boltive alá. Milyen is ez az út a Dózsa György tértől a lift alsó állomásáig?

Tegyük fel, hogy Pestről a 78-as vagy az 5-ös autóbusszal érkezünk. Kiszállva a busz-
ból a Dózsa szobor előtt balra indulunk és 70 lépéssel elérkezünk a tér és az Attila ut
sarkáig. Itt jobbra fordulunk, fel a Vár irányába. Lépcsőkkel tarkított emelkedőt látunk

magunk előtt. 75 lépéssel érjük el a Váralja utcát. Ebből a 75 lépésből 25 lépcsőfok. Keresztezzük a Váralja utcát - ez 10 lépés -, majd ujjabb 65 lépés megtétele után jutunk el a Palota utig, amelyen ma a 16-os busz ereszkedik le a Várból. Ebből a 65 lépésből 45 a lépcső. Átvágunk az uttesten - 13 lépés - majd ujjabb 40 lépés után máris itt állunk a gyorslift bejáratánál. Összesen tehát kb. 280 lépést kell megtennünk az autóbussz megállójától a liftig, ebből 70 lépcsőt. Ha egy lépés átlagosan 60 cm, akkor ez az ut kb. 210 méter.

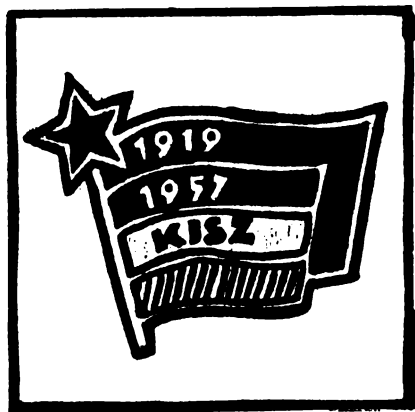
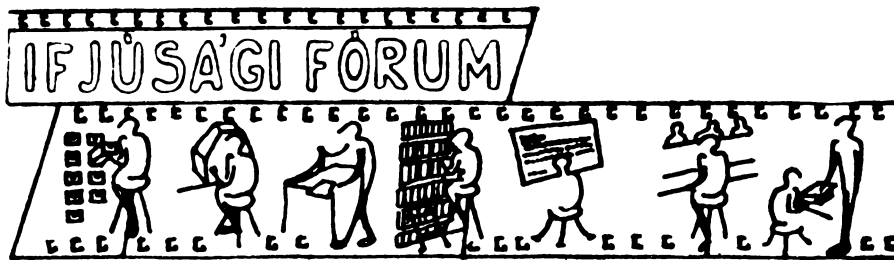
Ha valaki a 18-as villamossal érkezik /akár a Déli pályaudvar, akár a Gellért tér irányából/, a Dózsa György téri megállótól 100 lépéssel érheti el a szobor előtti, fentemlitett autóbussz megállót. Neki tehát ennyivel több lépést kell megtennie, hogy eljusson a liftig.

Ha viszont Budáról érkezik az 5-ös vagy a 78-as autóbusszal, 150 lépés megtétele után jut el az Attila ut és a Dózsa György tér sarkára, miközben két főutvonalat keresztez. Ugyanerről a sarokról startolhatnak azok is, akik a Moszkva tér felől a 16-os buszon végigutaznak a Váron, és nem akarnak a Disztéren leszállva gyalogolni, hanem a Fehérvári kapun át leereszkedve a Dózsa szobornál kiszállva vágnak neki a lépcsőnek, a lift irányába.

Arra a kérdésre, hogyan tovább a lift felső állomásától az íróasztalig, egyenlőre még nincsenek tapasztalati adataink. Ha lesznek, közzétesszük őket ...

B. K.

Az Országos Széchényi Könyvtár KISZ alapszervezete 1983. február 23-án megtartotta beszámoló taggyűlését. Inotai István KISZ titkár értékelte az elmúlt év munkáját.

Beszámoló

Szervezeti élet

Taggyűléseket kéthavonta tartottunk. Színvonalukat meghívott előadókkal próbáltuk emelni. Ennek ellenére a taggyűlések látogatottsága nem kielégítő.

Meg kell keresni azokat a lehetőségeket, amelyek jobban felkeltik a taggyűlések iránt az érdeklődést.

Eredményes volt a társadalmi munka, amiben a szakszervezettel és a pártszervezettel közösen vettünk részt a kiskeresetű nyugdíjasok megsegítésére.

Kulturális munka

A fotószakkör továbbra is eredményesen működik, bár a fotópályázat kiírása elmaradt. Ebben az akcióévben feltétlen pótolni kell.

Az egyetemi előkészítő tanfolyamok továbbra is sok fiatalot vonzanak. Híre más könyvtárakba is eljutott, így a hallgatók köre bővült. Ezt a tanfolyamot is szeretnénk folytatni.

Nyelvtanfolyamaink közül kiemelkedik az angol és a szlovák.

Továbbra is sikeresen működik a folyóiratkörözés.

Ebben az évben is több alkalommal tartott előadást a Forrás-kör. Ezek közül kiemelkedő sikerű volt Illyés Gyula nyolcvanadik születésnapját megünneplő est.

Megtörtént az új tanulmányi szabályzat kidolgozása, melyben a KISZ fiatalok érdekeit dr. Kenyéri Katalin képviselte.

Agitációs és propaganda munka

A szabad pártnap előadásain nagyobb létszámban vettünk részt, mint az elmúlt években.

Május végén befejeződött "A nemzetközi politikai időszerű kérdései" MLEE speciális továbbképző tanfolyam, melynek néhány KISZ-tagunk aktív hallgatója volt.

Ebben az évben is felvettek egy tagunkat a pártba: Borsányi Zsuzsannát.

Érdekvédelem

Eredményesen működnek a főosztályi és osztályszintű érdekvédelmi felelősök. A béremeléséknél, jutalmazásoknál, kitüntetési javaslatoknál sikeresen képviselik a KISZ fiatalok érdekeit.

Társadalmi és sport munka

Sok fiatal és ezen belül KISZ-tag vett részt a nyugdíjasok megsegítésére szervezett társadalmi munkában, a várí raktári állomány portalanításában.

Az év elején szervezte meg a KISZ alapszervezet az Országgyűlési Könyvtár külföldi folyóirat-megrendelési katalógusának betürendezését. Erre a társadalmi munkára két lehetőségünk is volt.

Az intézmény sportkörti tevékenységén még van javítanivaló. Ennek ellenére sokan vesznek részt a kondicionáló tornán az Apáczai Csere János Gimnázium tornatermében.

A beszámoló után könyvutalvánnyal jutalmazták azokat, akik az elmúlt akcióévben kiemelkedően magas társadalmi munkát végeztek. Könyvjutalmakat kaptak azok a KISZ tagok és KISZ-en kívüliek, akik segítséget nyújtottak a farsangi bál megszervezésében.

A beszámoló elfogadása után vezetőség-választás volt.

Inotai István KISZ titkár a következő évre nem kívánta meghosszabbítani titkári tisztségét, Németh László és Heit Gábor vezetőségi tagok pedig egyéb elfoglaltságukra hivatkozva nem vállalták a vezetőségi tagságot. Ez uton is szeretnénk köszönetet mondani eddigi munkájukért, továbbra is számítunk segítségükre, tanácsaikra.

Az új vezetőség:

KISZ titkár: Szelesi Rózsa

Vezetőségi tagok: Pusztai Istvánné /Szervezőtitkár/

Csucs Dalma /Agitációs prop./

Papp Andrásné /Gazdasági felelős/

Borsányi Zsuzsanna /Kultur, felelős/

Az új vezetőség taggyűlés elé terjesztette a KISZ-munkatervet az 1983-as mozgalmi évre. A taggyűlés egy kiegészítéssel egyhangulag elfogadta.

összeáll.: Borsányi Zsuzsanna

EMLÉKEZTETŐ AZ IB. 1983. FEBR. 25. ÜLÉSÉRŐL.

1./ Az 1983/84. tanévre továbbtanulásra jelentkezők névsorát vitatta meg a bizottság. A jelentkezőket - egy fő kivételével - az IB. ajánlja a Főigazgatónak javasolásra. A könyvtár kiegészítő szakra a javasolt rangsor:

Révai Rita
Szelesi Rózsa
Toma Imréné
Csepregi Klára

Az egy fő nemleges javaslata a többszöri /öt alkalom/ sikertelen felvételi kísérlet miatt indokolt.

Javaslat a főosztályvezetőknek: az éves javaslataiknál jobban kell támaszkodni a káderfejlesztési tervben továbbtanulásra betervezettekre, mert ez évben a jelentkezők nem estek egybe a káderfejlesztési tervben szereplőkkel.

Somkuti Gabriella: A KISZ meghirdetendő fotópályázata mellett szükséges lenne az OSZK jelenlegi életét, épületeit, elhelyezését megőrző fényképtárház létrehozására. Forráskönyvet kell készíteni és megbeszélni a technikai részleteket az illetékesekkel.

Felelős: Somkuti Gabriella

Határidő: nyár vége

Nagy Zoltán

Inotai István

Fábry György: A sportkör már hosszú ideje tartó problémája, hogy nincs elnöke. Megoldást eddig senki sem talált. Az IB. javaslata, hogy a vári beköltözésig átmeneti állapotként Fábry elvtárs legyen a sportkör elnöke, és ki kell választani valakit, aki a jelenleg nem biztonságosan őrzött vagyontárgyakat kezeli és őrzéséről gondoskodik.

Határidő: március vége

2./ Nagy Zoltán az évi bércorrekció elemzése kapcsán elmondta: a 35 év alatti fiatalokat hátrány nem érte, jelentős elmaradás egyik kategóriában sincs. Egyes esetekben /személyeknél/ az elmaradás indokolt.

A 2. főosztály bércorrekcióje tűnik a legjobbnak. Két éve a szakalk. I. és szakmunkás I. II. kategóriában elvégzett felfuttatás helyes volt ugyan, de célját nem érte el.

Javaslat az intézetvezetőségnek és a társadalmi szervezeteknek: Már nyáron kezdje el a következő évi bércorrekció elveinek a kidolgozását, kitekintve, és összehasonlítva más, társintézmények gyakorlatára.

Budapest, 1983. március 3.

Inotai István s.k.
IB.titkár

Zircz Péter s.k.
főigazgatóhelyettes
az IB. elnöke

KÖNYVTÁRUNK É L E T É R Ő L

Bál után ...

Hajdanán kezdő ujdondászok feladata volt a báli tudósítások paplrra vetése, amelyeken csekély felelősséggel lehetett az oroszlánkörmekeket próbálgatni, a bók és guny finom nyilatit röppentgetni. - Fiatalok feladata ez - szabódtam tehát, amikor felkértek a báli beszámoló megírására. - Igen, de az tud igazán összehasonlításokat tenni, aki átélte a régi OSZK-bálokat - kaptam a választ. Eszerint tehát nem beszámolót, hanem tanulmányt várnak tőlem "összehasonlító bálban, különös tekintettel az OSZK rendezvényeire" címmel.

Bevezetés; a bálok előfordulásai. A bálok előfordulásai ritkák. Legjobb emlékezetem szerint 22 év alatt az OSZK mind a három bálján résztvettem. Az első jó volt, mert az 1965-i nagy revíziót követő jutalomosztás kapcsán rendezték. Akkor még... A második valamikor a hetvenes években volt, az is jól sikerült, mert a bálok általában jól sikerülnek. De persze legjobb volt a harmadik, 1983. február 11-én.

Tárgyalás. Miért volt jó ez a bál? Ez a bál azért volt jó, mert jól éreztük magunkat. Ez köszönhető elsősorban a szívós és körültekintő rendezésnek, amely kiterjedt a világítás és zene agyafurt kapcsolatának megszervezésétől kezdve a köbcenti/fő körültekintő alkohol-kalibrálásán át a fehér egér beszerzéséig, és a szépségkirály megválasztásáig. Köszönet illeti a szervező-bizottságot, akiknek neve ide kívánkozik: Borsányi Zsuzsanna, Papp Andrásné, Pusztai Istvánné, Szelesi Rózsa, Török Sára és sokan mások.

Mi nem volt jó ebben a bálban? Ebben a bálban minden jó volt, csak a világítás lett volna erős, mint a zene, vagy a zene lett volna olyan halk, mint a világítás. Edison előtt mit meg nem tettek gyertyákkal, légszesszel, tükrökkel, hogy a bálterem fényárban usszon... De persze ez már csak a hozzám hasonló öregek kifogása, akik két nap múlva a vakuval készített fotókból tudtuk meg, hogy kivel is táncoltunk. És akik a bál végére berekedtünk, mert csupa nagyothalló munkatárssal beszélgettünk...

Befejezés. A bál jó volt. Ismételt köszönet érte illetékeseknek. Jövőre is szeretném megírni a báli beszámolót.

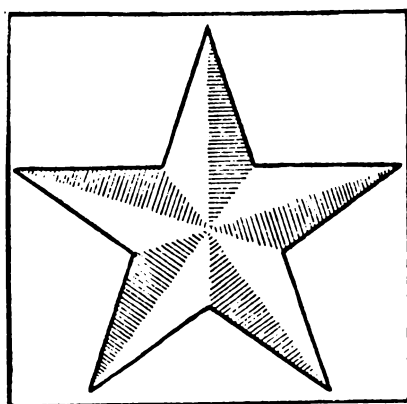
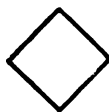
Kelecsényi Gábor

Szeretnénk köszönetet mondani az Országos Széchényi Könyvtár állami vezetőségének és társadalmi szerveinek a farsangi bál rendezésében nyújtott segítségükért.

Külön is köszönjük a Szakszervezeti Bizottságnak a bál anyagi fedezetét.

A magam nevében szeretnénk köszönetet mondani azon munkatársaimnak, akik segítségemre voltak a szervezésben és a bál zavartalan lebonyolításában.

A rendezőség nevében: Borsányi Zsuzsanna

Az alapszervezet 1983. február 14-én megtartott taggyűlésén megvitatta az 1983. évi munkatervet, az alapszervezet hatásköri listáját, és meghallgatta Juhász Lászlóné elvtárs tájékoztatóját az OSZK középtávu káderfejlesztési tervéről.

MSZMP alapszervezet 1983. évi munkaterve

Vezetőségi ülések

- Jan.: - 1983. évi munkaterv
- KISZ-vezetőség választásának előkészítése
- febr.: - OSZK /és OSZK-KMK/ szerv. és műk. szabályzata
- pártcsoporthizalmiak beszámoltatása /I. főo. és KMK/
- márc.: - Fábry et. beszámoltatása az új gazdálkodási rendre való áttárásról
- 1983. évi tagdíjbesorolás
- kisvállalkozások az OSZK-ban
- ápr.: - középtávu politikai továbbképzési terv
- a szakszervezeti élet kérdései /SZB titkára, kommunista tagjai/
- tagfelvétel
- máj.: - a szervezeti élet erősítése
- az új KISZ-vezetőség munkája
- jun.: - pártcsoporthizalmiak beszámoltatása /II.főo., GI/
- jul.: - 1983/84. évi pártoktatás előkészítése
- aug.: - az ötnapos munkahét /szolgáltatások, szervezottség, dolgozói problémák stb./ tapasztalatai - bizottsági elemzés alapján

- szept.: - Havasi et. beszámoltatása a kutatásszervezés új feladatairól
okt.: - az 1983. évi kádertevékenység értékelése
- Szente et. beszámoltatása az új szakfelügyeleti feladatokról
nov.: - az 1983. évi beszámoló előkészítése
dec.: - tagfelvétel

Taggyűlések

- febr.: - 1983. évi munkaterv
- az alapszervezet hatásköri listája
- tájékoztató az intézményi középtávú káderfejlesztési tervről
márc.: - az intézményi beszámoló és munkaterv főbb kérdései
- a KISZ-munka programja
- tájékoztató az intézmény Szervezeti és működési szabályzatáról
- a politikai helyzetről /a pártcsoportok vitái alapján/
ápr.: - középtávú politikai továbbképzési terv
- a szakmai és gazdasági tervezés kapcsolata
- a vári felkészülés aktuális helyzete
- tájékoztató a tagdíjfizetésről
máj.: - a központi szolgáltatások fejlesztése 1990-ig
- tájékoztató a szakszervezeti munkáról /SZB-titkár/
- tagfelvétel
szept.: - az 1983/84. évi pártoktatás
- az ötnapos munkahét tapasztalatai - a bizottsági elemzés alapján
okt.: - az intézmény új szakfelügyeleti feladatairól
- a politikai helyzetről /a pártcsoportok vitái alapján/
dec.: - beszámoló az 1983. évi pártmunkáról
- tagfelvétel

Szabad pártnap: jan.: gazdaságpolitika /VIII. ker. PB szerv./, márc.: ideológiai kérdések; ápr.: belpolitikai kérdések; szept.: művelődéspolitikai kérdések; nov.: külpolitikai kérdések

Ára: 4,- Ft